

VYSOKÁ ŠKOLA OBCHODNÍ A HOTELOVÁ

Studijní obor: Management Hotelnictví a cestovního ruchu

Miroslava SIKOROVÁ

EKOTURISMUS JAKO SOUČASNÝ TREND
V CESTOVNÍM RUCHU

Ecotourism as a current trend in tourism

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jan Trávníček

Brno 2015

VYSOKÁ ŠKOLA OBCHODNÍ A HOTELOVÁ

Ústav gastronomie, hotelnictví a cestovního ruchu

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Miroslava Sikorová

Osobní číslo: 7040004

Studijní program: GHT - Gastronomie, hotelnictví a turismus

Studijní obor: MHCR - Management hotelnictví a cestovního ruchu

TÉMA PRÁCE: EKOTURISMUS JAKO SOUČASNÝ TREND V CESTOVNÍM RUCHU

TÉMA PRÁCE V AJ: ECOTOURISM AS A CURRENT TREND IN TOURISM

Cíl stanovený pro vypracování BP

1. Teoretická část BP: obecným cílem je vytvořit teoretický přehled tématu a tím i východisko pro analytickou a návrhovou část. Skládá se z úvodu (vymezení problému, zdůvodnění tématu, vymezení hlavního cíle a dílčích cílů, zamýšlený přínos BP), rešerše a teoretických kapitol.
2. Praktická část BP: obecným cílem je realizace vlastního výzkumu dle zvolených metod k tématu současného ekoturismu a návrh řešení identifikovaného problému v návrhové části. Mezi doporučené metody patří např.: komparace, dotazníkové šetření, rozhovor, statistické metody vyhodnocení, testování hypotéz.
 - Analytická část: využití analytických metod k zhodnocení tématu, popis metodologie výzkumu, výzkum, interpretace výsledků.
 - Návrhová část: návrh řešení identifikovaného problému s využitím poznatků z teoretické a analýz z praktické části.

Při zpracování BP vycházejte z pomůcky vydané VŠOH Brno.

Rozsah bakalářské práce bez příloh: 2 AA

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná i elektronická

Seznam doporučené literatury:

[1] LEDVINA, Petr. (2005). *Ekoturistika a cestování ekologických aktivistů*. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

[2] PAGE, Stephen a Ross Kingston DOWLING. *Ecotourism*. Prentice Hall, c2002, xvi, 338 p. ISBN 05-823-5658-X.

[3] TRÁVNÍČEK, Jan. *Landscape and Heritage: Selected Chapters*. Brno: College of Business and Hotel Management. 68 s. V tisku

Další literatura dle doporučení vedoucí/ho bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jan Trávníček

Ústav gastronomie, hotelnictví a cestovního ruchu
podpis vedoucího BP

Datum zadání bakalářské práce: 1. května 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 17. dubna 2015

V Brně dne: 24. dubna 2014

VYSOKÁ ŠKOLA
OBCHODNÍ A HOTELOVÁ s.r.o.
Bosonožská 9, 625 00 Brno
L.S.

doc. Ing. Jan Hrabě, Ph.D.
Vedoucí ústavu

Ing. Zdeněk Málek, Ph.D.
prorektor pro vzdělávací činnost

Meno a priezvisko autora: Miroslava Sikorová
Názov bakalárskej práce: Ekoturizmus jako současný trend v cestovním ruchu
Názov bakalárskej práce v AJ: Ecotourism as a current trend in tourism
Študijný obor: Management hotelnictví a cestovního ruchu
Vedúci bakalárskej práce: RNDr. Jan Trávníček
Rok obhajoby: 2015

Anotácia: Hlavným cieľom mojej bakalárskej práce Ekoturizmus ako súčasný trend v cestovnom ruchu je navrhnúť minimalizovanie dopadov turistiky na životné prostredie v NPSR prostredníctvom ekoturistiky, konkrétne v hoteli Wellness & Congress Čingov***. V teoretickej časti je cieľom vytvoriť teoretický prehľad danej témy, aby sa stal východiskom pre praktickú časť. Stručne opísať históriu CR a venovať sa ekoturizmu od vývoja, princípov, aktérov a dopadov až po medzinárodnú organizáciu ekoturizmu. Praktická časť je zameraná na vlastný výskum dopadov v NPSR a navrhnutie ich minimalizovania. Na základe teoretickej časti sú využité princípy ekoturizmu, ktoré sú použité pri komparácií hotelov v NP Slovenský raj. Komparáciou sa vyzdvihne uplatnenie ekoturizmu na hotely. Následne sú v návrhovej časti aplikované všeobecné podmienky pre vznik ekohotela a navrhnuté náklady pre ekohotel. Nakoniec je vyčíslená návratnosť investícií.

Annotation: The main object of bachelor thesis Ecotourism as a current trend in tourism is propose to minimize the impact of tourism on the environment in NPSR through ecotourism in Wellness & Congress Hotel Čingov***. In the theoretical part is focus to create theoretical summary of the topic to become the bases for the practical part. Briefly describe the history of tourism and describe ecotourism, evolution, principles, ecotourists, impacts and international organization of ecotourism. The practical part is focused own research impacts in NPSR and minimize. On the basis of theoretical part are used the principles of ecotourism, which are used for comparisons hotels in National Park Slovak Paradise. Accentuate and apply ecotourism on hotels by comparing. Subsequently are in suggested part applied general conditions for creation ecohotel and suggested costs for ecohotel. Finally is calculated return investment.

Kľúčové slová: Ekoturizmus, princípy ekoturizmu, dopady na životné prostredie, životné prostredie, Národný park Slovenský raj, ekohotel

Key words: Ecotourism, principles of ecotourism, impacts on environment, environment, National Park Slovak Paradise, ecohotel

Prehlasujem, že som bakalársku prácu *Ekoturismus jako současný trend v cestovním ruchu* vypracovala samostatne pod vedením RNDr. Jan Trávníček a uviedla v nej všetky použité literárne a iné odborné zdroje v súlade s aktuálne platnými právnymi predpismi a vnútornými predpismi Vysoké školy obchodní a hotelové.

V Brne dňa 17. 04. 2015

vlastnoručný podpis autora

Na tomto mieste by som sa rada poďakovala RNDr. Janovi Trávníčkovi za cenné informácie, ktoré mi dopomohli k vzniku bakalárskej práce, za vedenie, rady a ochotu pri spracovaní. Ďalej by som chcela poďakovať mojej rodine za podporu.

OBSAH

OBSAH.....	8
ÚVOD.....	10
REŠERŠE.....	12
I. Teoretická časť.....	13
1 POPIS CESTOVNÉHO RUCHU.....	14
1.1 História turizmu.....	14
1.2 Trendy v cestovnom ruchu.....	15
2 EKOTURIZMUS.....	17
2.1 Vývoj Ekoturizmu.....	17
2.2 Definícia Ekoturizmu.....	18
2.3 Princípy Ekoturizmu.....	20
2.4 Problémy ekoturizmu.....	21
2.4.1 Greenwashing.....	21
2.4.2 Ekoturizmus Lite.....	23
2.5 Ekoturisti.....	23
2.5.1 Typológia ekoturistov.....	24
2.6 Dopady ekoturizmu.....	25
2.6.1 Envitomentálne.....	25
2.6.2 Sociálne.....	26
2.6.3 Ekonomické.....	27
2.7 TIES.....	28
II. Praktická časť.....	29

3	METODOLÓGIA VÝSKUMU.....	30
4	ANALYTICKÁ ČASŤ	32
4.1	Slovenský raj.....	32
4.1.1	Vymedzenie územia.....	32
4.1.2	Prírodné pomery	32
4.2	Ekoturizmus v Slovenskom raji.....	34
4.3	Rozhovor o dopadoch všeobecnej turistiky na životné prostredie	38
4.3.1	Pôda	40
4.3.2	Ovzdušie	41
4.3.3	Voda.....	41
4.3.4	Minimalizovanie negatívnych dopadov turistiky na životné prostredie.....	42
4.4	Porovnanie hotelov s princípmi ekoturizmu.....	42
5	NÁVRHOVÁ ČASŤ	45
5.1	Opis Wellness & Congress Hotela Čingov***	45
5.2	Podmienky pre vznik ekohotela aplikované na Wellness & Congress Hotel Čingov***.....	46
5.3	Ekonomické vyčíslenie a zhodnotenie.....	48
5.4	Návratnosť investovaných nákladov.....	50
	ZÁVER	52
	POUŽITÉ ZDROJE	53
	ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV	56
	ZOZNAM SKRATIEK.....	57
	PRÍLOHY	58

ÚVOD

Cestovanie je dôležitým aspektom nás ľudí. Hlavne z dopravného hľadiska a to kvôli tomu, že potrebujeme cestovať každý deň do školy alebo do zamestnania. Cestovný ruch sa považuje za významné odvetvie národného hospodárstva. Je jedným z najrýchlejšie sa rozvíjajúcich odvetví. Posilňuje krajinu, ovplyvňuje príliv investícií, vznik pracovných miest a podporu podnikateľskej činnosti. V súčasnosti je cestovanie dostupné všetkým ľudským vrstvám. V minulosti to nebolo možné hlavne kvôli doprave a možnostiam v krajine. Turizmus predstavuje posilnenie národného hospodárstva avšak má aj negatívne dopady na prírodu. Ľudská populácia by mala využívať relatívne novú formu cestovného ruchu a tým je ekoturizmus. Táto forma je čím ďalej tým viac populárnejšia. Je šetrná a ohľaduplná k životnému prostrediu. Zmierňuje negatívne dopady.

Vo svojej bakalárskej práci som si vybrala tému Ekoturizmus ako súčasný trend v cestovnom ruchu kvôli tomu, že je to súčasná téma v spoločnosti a zaujímalo ma o tejto forme dozvedieť sa viac. Hlavným cieľom mojej bakalárskej práce je navrhnúť minimalizovanie dopadov všeobecnej turistiky v Národnom parku Slovenský raj prostredníctvom ekoturistiky, konkrétne v hoteli Wellness & Congress Čingov***. V teoretickej časti je cieľom vytvoriť teoretický prehľad témy a tým aj východisko pre analytickú a návrhovú časť. Teoretická časť začína históriou turizmu a pokračuje trendami v cestovnom ruchu. Tým sa dostáva do popredia ekoturizmus. Ďalej sa opisuje vývoj, vysvetlenie pojmu, hlavné princípy, problémy ekoturizmu a medzinárodná organizácia ekoturizmu.

V praktickej časti je cieľom realizácia vlastného výskumu a návrh riešenia problému. Analytická časť začína popisom územia a prírodných pomerov v Národnom parku Slovenský raj. Nasledujúca kapitola opisuje možnosti ekoturizmu v NPSR. Vlastný výskum sa týka dopadov všeobecnej turistiky na životné prostredie v NPSR na základe teoretickej časti, kde sú tieto dopady rozpísané spolu s kritériami ekoturizmu. Zámerom tohto výskumu je docieľiť k minimalizovaniu týchto dopadov prostredníctvom ekoturistiky. Keďže cieľom ekoturizmu je podporovať ochranu životného prostredia a minimalizovať dopady tak je v práci vyzdvihnutá jedna z pozitívnych stránok ekoturizmu a tým aj zvyšujúce sa uplatnenie ekoturizmu v ubytovacích zariadeniach.

Na základe toho je v nasledujúcej kapitole zostavená matica, kde prebieha komparácia hotelov so základnými charakteristikami na ktoré sú uplatnené princípy ekoturizmu. V návrhovej časti je prostredníctvom využitia poznatkov z teoretickej časti a výskumu z praktickej časti navrhnutý ekohotel, aby minimalizoval dopady na životné prostredie. Ďalej sú navrhnuté potrebné náklady s vyčíslením návratnosti investícií .

REŠERŠE

Pri vyhľadávaní vhodnej literatúry pre moju bakalársku prácu som sa stretla s bohatým počtom zahraničných autorov. O problematiku spojenú s ekoturizmom, definíciou, s princípmi ekoturizmu a s dopadmi sa zo zahraničných autorov zaujíma napríklad *Page, Dowling (2002), Fennel (2003), Singh (2010), Wood (2002)*. *Page, Dowling (2002)* vo svojej literatúre opisuje prírodu v spojitosti s ekoturistikou, rozoberá celkovú problematiku akou je ekoturizmus a jeho koncepty, definície. Sústreďuje sa aj na aktérov ekoturizmu a samostatne rozoberá dopady. *Fennel (2003)* vo svojej publikácii rozoberá ekonomiku, marketing a manažment ekoturizmu. Tiež sa zaoberá definíciou ekoturizmu, environmentálnym manažmentom a vedením. *Singh (2010)* opisuje nie len ekoturizmus ako taký, ale celkovo sa zaoberá turizmom. Snaží sa vzdelávať verejnosť a zachovať ekológiu v prírode. Ďalej rozoberá históriu turizmu, význam cestovného ruchu. Medzi zahraničných autorov patrí aj *Wood (2002)*. Tento autor sa najviac zaoberá konkrétnym ekoturizmom. Tak isto existujú rôzne organizácie ako World Conservation Union, ktorá sa zaoberá riešením problémov životného prostredia. The International Ecotourism Society je nezisková organizácia, ktorá chce presadiť ekoturizmus. Vyzdvihuje do popredia vývoj ekoturizmu, smernice a normy. United Nations Environment Programme sa zaoberá ochranou životného prostredia. Z českých autorov o tejto téme písali autori ako napríklad *Mucha (2007)*, ktorý popisuje nie len samotný ekoturizmus, ale aj Národný park Slovenský raj, prírodné pomery, faunu, flóru. *Trávníček (2014)* sa vo svojej literatúre sústreďuje na krajinu, prírodné dedičstvo, dopady turistiky a tiež hlavnú problematiku ekoturizmu. Tiež som našla niekoľko bakalárskych alebo diplomových prác. O histórii turizmu píše zo slovenských autorov *Chorvát (2007)*. O ďalšiu problematiku týkajúcu sa Slovenského raja zaraďujem autorov ako *Ludvík (2010), Mucha (2007), Lacika (2007), Brandos (2003)*. Všetci sa venujú téme vymedzenia územia Slovenského raja, popis prírodných pomerov a ekoturizmus na území.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POPIS CESTOVNÉHO RUCHU

1.1 História turizmu

Cestovanie sa dotýka už aj dávnej minulosti, čo predstavujú zvyšky ciest už v období antického Ríma. Na cesty chodili vojaci, pútnici, kupci, rytieri, bedári, králi, pápeži. Neboli to prázdninové cesty, ale dochádzalo k sťahovaniu národov. K obdobiu antiky pripisujeme začiatky európskej turistiky. Olympia sa stala nevýznamnejšou destináciou v antickom Grécku vzhľadom k tomu, že sa tam usporadúvali olympiády raz za štyri až päť rokov. Už v starom Grécku sa budovali hostince, reštaurácie pre pútnikov. V roku 776 p.n.l. sa konali prvé olympijské hry a boli oslavou boha Dia. Toto cestovanie má súvislosť skôr s tradíciou ako s dobrodružstvom alebo odpočinkom. Historik a filozof Herodotos veľkú časť svojho života cestoval a zapisoval svoje poznania, informácie a vedomosti zo všetkých ciest. Preto ho pokladáme za prvého autora cestopisov (Hricková, 2014).

Veľký zvrät v rozkvet cestovania sa stal v období antického Ríma a podnetom k tomu bola politika. Žiadalo sa budovanie nových ciest. Prvou dôležitou diaľkovou cestou bola Via Appia a začala sa stavať v roku 312 p.n.l. Boli objavené nové kolonizačné a obchodné cesty až do zámoria. Išlo hlavne o objavné plavby. Postupne sa v 1. storočí stavali ďalšie dôležité cesty a tak bolo neskôr možné cestovať od Hadrianového múru, kde sa nachádza dnešné severné Anglicko a po južné hranice Rímskej ríše, čo je územie Etiópie. Zámer týchto ciest bol stále vojenský alebo obchodnícky. Po celej tejto trase sa vybudovali rôzne zástavky na oddych a tiež aj možnosti, kde sa ubytovať. Bohatí ľudia si mohli dovoliť cesty, ktoré mali iný zámer než obchodnícky. Medzi známe miesta patrili Atény a dnešné Turecko. Za informáciami a vzdelaním cestovali na ostrov Rodos (Chorvát, 2007).

Pád Západorímskej ríše zaviniel zničenie ciest. Upadla mobilita stredovekých ľudí a preto sa cestovanie oproti antike znižuje. V Európe malo cestovanie hlbší význam ako len obchodnícky a politický. Navštevovali sa kresťanské pútnické miesta. Najviac navštevované miesta v stredoveku boli Jeruzalem, Rím a Santiago de Compostella. Teda toto cestovanie malo vzdelávací význam. Pútnici cestovali pešo alebo na koni. Na cestách poskytovali kláštory pre ľudí ubytovanie a pohostinstvo. Od 12. storočia sa zriaďovali špitále a hostince ktoré poskytovali ubytovanie, stravu a bezpečnosť.

V roku 1370 bolo zriadených už 60 ubytovacích zariadení v Avignone, kde sídlil v tom období pápež. V spoločnosti ranného stredoveku sa nepokladalo za potrebné investovať do ciest, mostov, ale naopak vo vrcholnom stredoveku sa to začalo meniť a dávala sa do povedomia infraštruktúra. Stredovek mal veľký počet prameňov. Na týchto miestach sa našli mapy, kroniky, životopisy, plány stavieb (Hricková, 2014).

Novovek sa spája s námornými cestami a s objavením Ameriky, ktoré zapríčinili vzrast dopravy a priemyslu. Na cesty chodili šľachtici a tovariši kvôli získaniu skúseností. Prvú cestovnú kanceláriu s názvom Thomas Cook and CO založil Angličan Thomas Cook. Ďalšia známa zem, ktorá sa zaujímala o cestovný ruch bolo Nemecko. Karl Baedeker bol známy prvými tlačenými turistickými informáciami v podobe zošita. V tomto období sa neskôr cestovalo do kúpeľov a do prírody. Novodobý cestovný ruch začal rokom 1900. Zrealizoval sa prvý český organizovaný výlet na Svetovú výstavu v Paríži pod vedením pána Šulca a pána Topiča. O rok na to založili prvú cestovnú kanceláriu v Čechách. Na území Československa navštevovali zahraniční turisti hlavne liečebno-kúpeľné pobyty. Po 1. svetovej vojne vznikol Klub českých turistov a po 2. svetovej vojne sa cestovný ruch vyvíjal hlavne na území Československa, ale len do roku 1989. Politická situácia sa zmenila vycestovanie bolo možné len prostredníctvom štátnej cestovnej kancelárie. V 60. rokoch 20. storočia začali vznikať tieto cestovné kancelárie ako CKM, Rekrea, Slovakoturist, Tatratur. K silnému rozvoju cestovania dochádza po roku 1989, kedy ľudia začínajú cestovať do zahraničia bez žiadnych problémov. V súčasnosti sú najpopulárnejšie oblasti Stredomoria a tiež exotické krajiny (Chorvát, 2007).

1.2 Trendy v cestovnom ruchu

Celkovo cestovný ruch súvisí so životným prostredím a s možnosťami v danej krajine. Čím je krajina bohatšia tým ju viac turisti navštevujú. Nejedná sa len o peniaze v krajine, ale aj o prírodné a kultúrne bohatstvo. Cestovný ruch sa neustále mení a vyvíja. Preto vznikajú špecifické formy CR a to na základe potreby turistov. Počet foriem CR sa neustále zvyšuje. Niektoré z nich sú v práci popísané:

Turistický cestovný ruch - zaraďuje sa tu pešia turistika, cykloturistika, spoznávanie pamiatok, táborenie. Ide o pohyb turistov pričom spoznávajú prírodu prostredie pomocou vymenovaných aktivít.

Rekreačný cestovný ruch - jedná sa o individuálny cestovný ruch alebo rodinný. Tento CR môžeme rozdeliť na letné obdobie a zimné. Ide o rekreáciu, načerpanie nových síl, či už kúpaním alebo lyžovaním (Bosá, 2009).

Vzdelávací cestovný ruch - umožňuje ďalšie vzdelávanie, spoznávanie. Zaraďuje sa tu napríklad pobyt na základe vzdelávania cudzích jazykov.

Ornitologický turizmus - ide vlastne o pozorovanie vtákov v prírode.

Geoturizmus - predstavuje formu prírodného CR. Hlavným cieľom je spoznávanie objektov neživej prírody.

Dobrodružný cestovný ruch - tento druh turistiky sa rýchlo rozvíja a člení sa na tvrdý a mäkký. Predpokladá aktívne zapojenie návštevníka. Môžeme tu zaradiť raftovanie, armádne kurzy, bungee-jumping, safari. Hlavným motívom je pocit vzrušenia, pocit nebezpečenstva, adrenalín.

Dobrovoľnícky cestovný ruch - patria tu návštevníci, ktorý bezplatne pomáhajú. Ide hlavne o charitatívne združenia alebo dobročinné. Napríklad takáto forma sa využíva v Národnom parku Slovenský raj, keď dobrovoľníci čistia prostredie od odpadkov.

Lovecký cestovný ruch - ide o lovenie zveri individuálne alebo v malých skupinkách. Na túto formu CR je potrebné mať povolenie.

Vidiecky cestovný ruch - predstavuje pobyt na vidieku a zapojenie účastníkov do prostredia vidieku, tiež sa jedná o spoznávanie prostredia. Zaraďuje sa tu pešia turistika, cyklistika, jazda na koni, konzumácia domácich výrobkov, staranie sa o domáce zvieratá. Do vidieckeho CR patrí:

- Agroturizmus - umožňuje pobyt na vidieku, kde účastníci spoznávajú prostredie, pomáhajú s domácimi prácami, starajú sa o zvieratá, spoznávajú vidiek.
- Ekoagroturizmus - táto forma CR je podobná ako agroturizmus, ale rozdiel medzi týmito formami je taký, že ekoagroturizmus sa nachádza na ekologicky hospodárskych farmách a vyrába ekoprodukty.
- Ekoturizmus - predstavuje šetrnú turistiku k životnému prostrediu. Zameriava sa na spoznávanie prírody hlavne národných parkov, rezervácií (Okruhľanská, 2014).

2 EKOTURIZMUS

2.1 Vývoj Ekoturizmu

Pojmy ako ekoturizmus alebo udržateľný cestovný ruch neboli pred tridsiatimi rokmi ani v lexikóne no teraz sú objektom diskusie a kontroly. Ekoturizmus je uznaný ako podmnožina alternatívneho cestovného ruchu, kde hlavným motívom je vidieť a zažiť prírodné prostredie. Geografovia, ktorí cestovali po svete a hľadali nové krajiny a kultúry boli ekoturisti. Založenie Národného parku Yellowstone v Amerike 1872 bol prejav toho, že sa o prírodný turizmus zaujímali ľudia skôr (Page, Dowling, 2002).

Hetzer (1965) vysvetlil zložitý vzťah medzi prírodou, kultúrou a turistami v ktorých je vzájomné prepojenie. Identifikoval štyri základné piliere, ktoré museli byť dodržané pre viac zodpovedné formy cestovného ruchu. Zahrňujú:

- Maximalizácia rekreačnej spokojnosti turistov
- Maximalizácia ekonomických benefitov
- Minimalizácia dopadov a maximálny rešpekt ku kultúre host'a
- Minimalizácia environmentálnych dopadov (Page, Dowling, 2002)

Vývoj konceptu ekoturistiky naďalej rástol. Hall (1984) bol jeden z prvých spisovateľov, ktorý použil termín ekoturizmus v časopise *New Scientist* a týkal sa prírodnej oblasti. Ďalej ho nasledoval Hector Ceballos-Lascurain, ktorý definoval ekoturizmus ako cestovanie do nenarušených a neznečistených prírodných oblastí za účelom obdivovať a užívať si krajinu, rastliny zvieratá. Prudko sa zvýšil prieskum o životnom prostredí, ktorý bol najčastejšie medializovaný v turistických časopisoch. Rok 1990 priniesol viac ako 500 článkov o závažnosti výskumu (Page, Dowling, 2007).

V 80. až 90. rokoch bola založená organizácia Medzinárodná ekoturistická spoločnosť (TIES). Zakladateľmi sú Megan Epler Wood a David Western. David Western je prvý, ktorý zaviedol novú myšlienku o zhromažďovaní ľudí v prírode a v oblasti chránených území. Megan Epler Wood, ako prezidentka viedla TIES dvanásť rokov. Zaradila sa medzi najväčšiu ekoturistickú neziskovú organizáciu vo viac než 100 zemiach. Rok 2002 bol vyhlásený rokom ekoturizmu Organizáciou spojených národov (TIES, 2007).

2.2 Definícia Ekoturizmu

Táto podkapitola sa bude venovať problematike a definícií ekoturizmu. Pojem ekoturizmus sa dostal do popredia v poslednej dobe, aj keď bez spoločnej dohody o tom, ako je vlastne definovaný. Existuje veľa definícií. Každý vedátor, ktorý sa pokúsil o definíciu má na to iný pohľad. V tabuľke 1. je možné vidieť všetky vysvetlenia tohto pojmu. Najčastejšie sa spája ekoturizmus so záujmom o prírodu, prispieva k životnému prostrediu, obohacuje miestne obyvateľstvo, kladie dôraz na vzdelávanie a na koniec na všetky ostatné položky v tabuľke.

Tabuľka 1: Porovnanie vybraných 15 definícií ekoturizmu

Hlavné princípy	Definície														
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Záujem o prírodu	√	√			√	√	√	√		√	√			√	√
Prispieva k ochrane ŽP			√		√	√	√	√	√	√			√	√	√
Dôraz na chránené územia	√		√		√	√		√	√				√	√	√
Obohacuje miestne obyv.			√		√	√	√		√				√	√	√
Dôraz na vzdelávanie	√	√	√			√					√			√	√
Šetrný k ŽP					√							√	√	√	√
Dôraz na etiku				√					√		√				√
Dôraz na management					√						√				√
Dôraz na udržateľnosť											√			√	√
Zábava	√				√									√	
Kultúra	√				√									√	
Dobrodružstvo		√													
Malé merítko												√			√

Zdroj: Vlastý preklad prevzatý od Page, Dowling, 2002

Definícia: 1. Ceballos-Lascuráin (1987), 2. Laarman and Durst (1987), 3. Halbertsma(1988), 4. Kutay (1989), 5. Ziffer (1989), 6. Fennell and Eagles (1990), 7. CEAC(1992), 8. Valentine(1993), 9. The Ecotourism Society(1990), 10. Western(1993), 11. Australian National Ecotourism Strategy (1997), 12. Brandon (1996), 13. Goodwin (1996), 14. Wallace and Pierce (1996), 15. The present study.

„Na začiatku stála iba idea, nie žiadna ucelená koncepcia. Pravdepodobne preto sa autori dodnes vysporiadávajú s jej definíciou. Zahraničné práce vypočítavajú a popisujú celú radu definícií ekoturizmu. Z jej množstva je vidieť ako nevyjasnený pojem to je.“ (Ledvina, 2007, s.8)

Toto odvetvie rastie veľmi rýchlo a má celkový zelený vplyv v cestovnom ruchu, vo všeobecnosti to znamená, že pokladá dôraz na životné prostredie. Je vnímaný ako forma alternatívneho cestovného ruchu, rozlišovaná tromi hlavnými spôsobmi od iných typov cestovného ruchu:

- Zdôrazňuje prírodné prostredie alebo jeho súčasť ako atraktivity, kultúrne pamiatky rozpoznané ako sekundárne zložky
- Výsledné pôsobenie s prírodou je motivované túžbou dozvedieť sa alebo naučiť sa o atraktivitách vnútornú kvalitu alebo vlastnosti.
- Realizovateľné aktivity by mali byť vykonané udržateľným spôsobom (Trávníček, 2014)

Podľa NGO je ekoturizmus forma prírodnej bázy na trhu cestovného ruchu, ale tiež bola formulovaná a študovaná ako udržateľný rozvojový nástroj. Jedna z prvých definícií podľa The International Ecotourism Society (TIES) hovorí o tom, že ekoturizmus je zodpovedné cestovanie do prírodných oblastí, ktorý šetrí životné prostredie a podporuje komfort miestnych ľudí. Táto definícia sa používa najčastejšie a je najľahšie chápaná (TIES, 1990).

IUCN (World Conservation Union) tvrdil o ekoturizme v roku 1996, že je šetrný k životnému prostrediu, ľudia cestujú do relatívne nenarušených prírodných oblastí aby si užili a ocenili prírodu, ktorá podporuje zachovanie. Má nízky negatívny dopad. Poskytuje priaznivo aktívne sociálno-ekonomické zapojenie miestnej populácie (Wood, 2002).

Program OSN pre životné prostredie vraví o ekoturizme, že prispieva ku kvalitnejšiemu životu komunity, dáva do popredia ochranu prírodného a kultúrneho majetku. Orientuje sa na samostatných cestovateľov, organizovaných turistov a ide mu o vysvetlenie ochrany prírody a kultúry v destinácii (UNEP, 2000).

Podľa Kanadského poradného zboru životného prostredia sú identifikované vlastnosti ekoturizmu:

- Musí podporovať environmentálnu morálku
- Neznižovať zdroje
- Obsahuje zložku vzdelania alebo ocenenia
- Má vysokú kognitívnu a efektívnu zážitkovú dimenziu
- Zameriava sa na vnútorné hodnoty nie vonkajšie (Trávníček, 2014)

Sú aj definície, ktoré nie sú až také presné, sú komplikovanejšie a menej vyhľadávané a tiež sa menej používajú. Podľa Fenella (2003) je to cestovanie založené na prírode, ktoré sa viaže na spoznávanie a štúdium prírody. Je riadené k tomu aby malo čo najmenšie dopady na životné prostredie a aby nebolo spotrebné.

2.3 Princípy Ekoturizmu

S ohľadom na to, že ekoturizmus bol najskôr len idea a nie disciplína, mnohé podniky a vlády podporovali ekoturizmus bez pochopenia základných princípov. Po roku 1990 prebiehalo zriadenie medzinárodných a vnútroštátnych prijatých zásad, usmernení a certifikácia. Každý región, ktorý sa dotýka ekoturistiky by mal pracovať na vlastných zásadách, usmerneniach a certifikačných postupoch. Pomáhajú definovať čo najlepší výkon na trhu, ponúkajú praktické prístupy k dosiahnutiu udržateľného výsledku vývoja (Wood, 2002).

Základom ekoturizmu je päť princípov:

- Princíp na prírodnej báze sa zameriava sa na biologické, fyzikálne, a kultúrne prvky životného prostredia. Patrí tu likvidácia odpadov a odpadových vôd, zníženie spotrebovania prírodných zdrojov turistami.
- Ekologicky udržateľný princíp je cestovný ruch vykonávaný v prírodnom, prirodzenom prostredí.
- Ekologicky vzdelávací princíp a jeho hlavné odlišenie od iných foriem prírodného princípu je vzdelávanie a vysvetlenie. Ekoturizmus môže ovplyvniť turistov k dlhodobšej udržateľnosti cestovného ruchu v prírode.

Patrí tu podpora zodpovedného správania návštevníka.

- Lokálne prospešný princíp podporuje zapojenie komún, ktoré tiež prispievajú k zachovaniu a rozvoju miestnych spoločenstiev a zvyšuje kvalitu turistického zážitku. Môže vytvárať príjmy pre riadenie z hľadiska ochrany zdrojov vrátane sociálnych a kultúrnych prínosov.
- Vytváranie turistického uspokojenia je dôležité pre dlhodobú životnosť ekoturistického priemyslu. Patrí tu podporovanie poznania (Trávníček, 2014).

2.4 Problémy ekoturizmu

2.4.1 Greenwashing

Patrí medzi jeden z najväčších problémov v ekoturizme. Pojem vychádza z takzvaného whitewashingu, čo znamená zakrývanie pravdivých skutočností a nahradzovať ich hlavne kladnými prifarbenými faktami. Zväčša toto tvrdenie je možné nájsť v spojení s politikou. Greenwashing znamená to isté len v spojení so životným prostredím. Je nepodložené alebo zavádzajúce tvrdenie o ekologických prínosoch. Keď spoločnosť, vláda alebo iná skupina propaguje zelenú oblasť životného prostredia, ale v skutočnosti funguje takým spôsobom, ktorý je nebezpečný pre životné prostredie. To môže zavádzať aj zákazníkov cez klamlivú reklamu alebo nepodložené tvrdenia (EnviroMedia, University of Oregon, 2008).

Organizácia Terrachoice sa zaoberá týmto pojmom a problematikou, robí zaujímavé prieskumy od roku 2007. Jej definícia sa zaoberá firmami, ktorá zobrazuje klamlivú predstavu zákazníkom o environmentálnom prostredí firmy, prínosom výrobkov pre životné prostredie. Pojem zelený vystihuje slová ako silný alebo evokujúci. Čoraz viac a viac toto slovo priťahuje spotrebiteľov, ale aj podniky. V súčasnosti existuje viac ekologických výrobkov ako predtým, aj keď je náročné rozoznať či nejde len o klamlivý výrobok, aby firmy získali zisk (Terrachoice, 2010).

Terrachoice vytvorila sedem hriechov:

- Hriech zo skrytého výberu je firma alebo produkt je ohľaduplný k životnému prostrediu len prostredníctvom niektorých indikátorov. Napríklad papier, ktorý je produkováný udržateľným spôsobom. Nehľadí na ďalšie dôležité fakty.

Ako proces výroby papiera, vrátane energií, emisie skleníkových plynov, znečistenie vody a ovzdušia.

- Hriech nedokázateľnosti nie je možné dokázať či produkt alebo firma je ohľaduplný k životnému prostrediu. Napríklad recyklované výrobky.
- Hriech mnohovýznamnosti je produkt alebo firma, ktorý je naschvál rozsiahle, nejasne definovaný patrí tu všetko prírodné. Napríklad Arzén, Urán, Ortuť sú všetky prírodné vyskytujúce ale jedovaté. Všetko prírodné nemusí byť nutne „zelené“.
- Hriech bezvýznamnosti je produkt alebo firma, ktorá má nárok na životné prostredie, čo je pravdivé, ale nie je to dôležité pretože je to neužitočné pre spotrebiteľov. Napríklad nápis na etikete bez freónov. Tie sú zakázané zákonom niekoľko rokov.
- Hriech menšieho zla z dvoch je produkt, ktorý je škodlivý sám o sebe, ale je šetrný k životnému prostrediu. Napríklad bio cigarety.
- Hriech klamania znamená, keď firma alebo produkt je preukázaný, že je certifikovaný alebo registrovaný a nie je.
- Hriech uctievania falošnej značky znamená, keď sa firma alebo produkt prezentuje značkou cez tretiu stranu, ktorá to potvrdí, falošnými etiketami.

Podľa prieskumu 95% zelených produktov spáchalo aspoň jednu alebo viac z týchto siedmich uvedených hriechov. Greenwashing klesá aj keď čísla sú malé. V roku 2009 to bolo 98%. Zelenšie produkty sa zvýšili o 73 percent v roku 2009 z 2739 produktov až na 4744 v roku 2010. Ekologickejšie ponúkané produkty sa zvýšili o viac než 70%. Ak je aj vyšší dopyt po týchto výrobkoch tak firmy sa snažia vytvoriť čo najrýchlejšie výrobky, ktoré budú pravdivé a transparentné. Preto greenwashing je tak významná prekážka. Najčastejšie sa podľa prieskumu nachádza vo výrobkoch pre deti ďalej v čistiacich prostriedkoch a tiež v kozmetike (Terrachoice, 2010).

Hlavný problém greenwashingu by mohol mať na spoločnosť. Tým, že chce uspokojiť spotrebiteľov vytvorí v nich ilúziu udržateľnosti životného prostredia. Táto ilúzia by mohla mať neblahé sociálne dôsledky. Spotrebiteľia budú aj naďalej využívať produkty a podporovať spoločnosť. Tá zhoršuje životné prostredie a podmienky (Enviromedia, 2008).

2.4.2 Ekoturizmus Lite

Označuje nástroje, ktoré nie sú rovnaké ako v greenwashingu, ale tiež nedodržiava všetky zásady a štandardy ekoturizmu. Zahŕňa podnikanie, ktorým sa upravujú rozumné, malé, kozmetické a často úsporné praktiky. Obvykle sa uvádzajú na trh ako hlavné inovácie. Ekoturizmus lite je poháňaný leteckými spoločnosťami, cestovnými kancelárkami, cestovnými operátormi, výletnými loďami, hotelmi a reťazcami hotelov, reštauráciami. Mnohé podniky sú kvalifikované ako ekoturizmus lite čo znamená, že ich reklama a komunikácia je viac zelená ako dodržiavanie všetkých princípov. V súčasnosti po celom svete rastie veľký počet hotelových reťazcov, ktoré poskytujú novú voľbu hosťom. Ide o obliečky a uteráky, ktoré si hostia prinesú z domu a hotel sa im o nich bude starať. Každý deň budú vyprané. Je to rozumný krok vopred pre hoteli. Z hľadiska životného prostredia sa prezentujú ako iniciátori, ktorí chcú byť šetrní k životnému prostrediu, ale pravda je taká, že chcú iba ušetriť relevantnú sumu (Motavalli, Honey, 2002).

2.5 Ekoturisti

Pri dopyte po ekoturistike vykonávajú hlavnú rolu práve ekoturisti. Najdôležitejším prvkom pre analýzu turistických atraktivít je motivácia. Vyjadruje prečo vlastne ekoturisti robia to čo robia a kde je súvislosť. Sú definované tri body, ktoré ovplyvňujú motiváciu:

- Zmeny v názoroch a postojoch čo sa týka životného prostredia, ktoré sú dôležitým krokom ku šetrnejšiemu cestovaniu
- Rozvoj vzdelania v environmentálnej oblasti
- Rozvoj médií z oblasti životného prostredia

Ekoturisti sa odlišujú od masových turistov v cestovaní, plánovaní a novosti. Rozdiel medzi nimi je v tom, že masový turisti cestujú zväčša len vo svojej známej oblasti, no naopak ekoturisti vyhľadávajú neznáme oblasti. Taktiež sem patria aj takí, ktorí majú viac šetrnejšie postoje k prírode. Ekoturisti hľadajú pôžitok v prírodnom prostredí. Relatívne v nenarušenom priestore a vzdelaní. Kladú veľký dôraz na zážitky v prostredí, koníčky, záujmy (Page, Dowling, 2002). Podľa Trávnička (2014) nie je veľmi jednoduché túto skupinu definovať ale dá sa predpokladať definícia. Môže ísť o návštevníkov v staršom veku s vyšším vzdelaním.

Majú nadpriemerné príjmy a zväčša pracujú v službách. Nachádza sa viac ženských ako mužských ekoturistov.

2.5.1 Typológia ekoturistov

Existuje viac typov ekoturistov. Podľa Britských ekoturistov sa rozdeľujú na dve odlišné skupiny a to na častých turistov, ktorí sú prezentovaní ako viac informovaní ohľadne životného prostredia a udržateľnosti. Druhá skupina sa nazýva náhodní ekoturisti (Page Dowling, 2002). Podľa Fennela (1999) sa prvé štúdiá ekoturizmu snažili rozdeliť ekoturistov z hľadiska umiestnenia, skúseností a skupinového rozvíjania. Kusler (1991) ich rozdelil do troch skupín:

- „do-it-yourself ekoturisti“ - V tejto skupine sa nachádza najviac návštevníkov a sú pripravení navštíviť veľký počet nových miest, sú schopní bývať v rôznych ubytovacích zariadeniach a sú flexibilní.
- Ekoturisti na cestách - Tento typ sa prezentuje vysokou organizovanosťou a charakteristické sú pre nich túry, nevyhľadávajú veľmi exotické miesta.
- Školské alebo vedecké skupiny - V tejto skupine sa kladie dôraz na výpravy alebo vedecké výskumy, sú odolní voči tvrším podmienkam.

Naopak Lindberg (1991) charakterizoval štyri základné typy:

- „hard-core prírodný turisti“ - Členovia, ktorí sú určený na vzdelávanie a zbavovanie sa odpadkov a podobných príslušných účelov.
- Špeciálny prírodný turisti - Vyberajú si výlety zamerané na prírodné chránené oblasti, chcú nahliadnuť k miestnej prírodnej histórii.
- Tradičný prírodný turisti - Návštevníci, ktorí cestujú na zaujímavé miesta len aby to nebol všedný výlet.
- Náhodní - Skupina, ktorá cestuje úplne niekde inde a náhodne zavíta do prírody.

Globálne sú ekoturisti rozdielny vo viacerých smeroch. Nie sú rovnakou skupinou. Mowport (Page, Dowling, 2002) zostavil prehľad charakteristík a typológii ekoturizmu. Vychádza z odlišnej motivácie k aktivitám, organizácií a nákladov (Trávníček, 2014).

Tabuľka 2: Klasifikácia ekoturistov

Znaky	Problémový turisti	Bezproblémový turisti	Špeciálni turisti
Vek	<i>mladý až stredný vek</i>	<i>stredný vek</i>	<i>mladý vek</i>
Cestovanie	<i>Individuálne alebo v malých skupinkách</i>	<i>V skupinách</i>	<i>individuálne</i>
Organizácia	<i>Nezávislá</i>	<i>Riadená organizáciou</i>	<i>Nezávislá+ špeciálne cesty</i>
Rozpočet	<i>Nízky: lacné hoteli/B&B, miestne/nezdravé jedlá, používanie autobusov</i>	<i>Vysoký: 3*-5* hoteli, luxus, používanie taxi</i>	<i>Stredne vysoký: lacnejšie hoteli 3*,stredný luxus,</i>
Typ turizmu	<i>Šport a dobrodružstvo</i>	<i>Príroda a safari</i>	<i>Vedecký výskum/koníčky</i>

Zdroj: Page,Dowling 2002, vlastný preklad

2.6 Dopady ekoturizmu

Aj keď je ekoturizmus mladý pojem od doby ktorej vznikol je možné vyhodnotiť jeho dopady. V rámci ekoturistiky je mnoho pozitívnych aj negatívnych aspektov. Sú rozdelené na tri oblasti a to na environmentálne, sociálne a ekonomické.

2.6.1 Environmentálne

Ekoturizmus je vlastne založený na cestovnom ruchu a je to udržateľná forma. Je zameraný na spoznávanie fauny a flóry, prírody a kultúrnych objektov. Šetrné premiestňovanie turistov po prírodných území (Fennell, 2003).

Má viac možností ako byť šetrný k životnému prostrediu využívaním prírodných zdrojov. Aktívne prispieva k zachovaniu prírodného a kultúrneho dedičstva. Ekoturizmus sa vníma ako ochrana životného prostredia. Prírodné a kultúrne hodnoty krajiny tvoria základ pre ekoturistiky. Sú to geografická poloha, voda, klíma, prírodné krásy, vegetácia.

Tiež voľne žijúce živočíchy, geomorfologická štruktúra, povrchové útvary. Vodné zdroje vytvárajú výhody z pohľadu na využitie a vizualizáciu. Ďalej je dôležitá klíma, ktorá priamo a nepriamo prispieva k rozvoju cestovného ruchu. Vábivé článok ekoturistiky sú samozrejme rastliny. Ekoturistické aktivity tiež vplývajú na životné prostredie ako napríklad pozorovanie vtákov, horolezectvo, turistika, stezky, prírodné jaskyne, štúdium flóry a fauny. Riziká vyplývajúce z turistických aktivít:

- Ekosystémy → Stavba ubytovacích zariadení, odstraňovanie vegetácie, v lesoch výstavby cestovných trás, poľovníctvo, chovné oblasti.
- Pôdy → Stláčanie zarovnannej dobre využívannej pôdy, znečistenie chemickými postrekami, erózia.
- Vegetácia → Aj keď je pešia turistika najšetrnejšia, môže tiež ubližovať. Je to dlhodobý a pomalý proces, ktorý pôsobí na ničenie vegetácie. Ďalej má na to vplyv doprava, vylesňovanie.
- Voda → Likvidácia odpadových vôd, uvoľňovanie oleja a paliva z lodí, vrtuľové vodné skútre môžu ničiť niektoré vodné rastliny.
- Vzduch → Znečistenie emisiami (lietadlo, vlak, loď, automobil).
- Živočíšstvo → Narušiť môže poľovníctvo, rybárstvo, ďalej narušujú prírodu a živočíchov návštevníci a to prostredníctvom hluku, vizuálne alebo nevhodné správanie. Morské živočíchy môžu byť zranené loďou. Ak si voľne žijúce živočíchy zvyknú na ľudí môže to zmeniť ich správanie, stravovanie. Taktiež je možné, že zvieratá budú nasledovať ľudí kvôli potrave.

Cieľom ekoturizmu v environmentálnej oblasti je podporovať ochranu životného prostredia, minimalizovať dopady na voľne žijúce zvieratá. Minimalizovať odpadové vody, budovy, emisie a tiež je dôležitou súčasťou podporiť vzdelávanie návštevníkov a nasledovať zodpovedne princípy ekoturizmu (Kiper, 2013).

2.6.2 Sociálne

Všeobecne cestovanie prispieva k hodnote kultúry, tradícii a prírodným zdrojom, ktoré návštevníci spoznávajú. Záujem a spoznávanie rastie a tak dochádza k vzdelávaniu.

Sociálny pilier v ekoturizme zastupuje úlohu zapojenia miestnych komúnít. Stretnutie dvoch odlišných kultúr má pozitívny dopad na návštevníkov. V tomto smere si môžu uvedomiť hodnotu znalostí a rozvíjať vzdelávanie. Dôležitým krokom je vzdelávať hlavne sprievodcov, ktorí budú poskytovať informácie ďalej vhodným spôsobom.

„Ekoturistika svojím rozvojom v malom merítku poskytuje príležitosť pre užívanie miestnych znalostí a práce a podporuje miestne vlastníctvo, uchovanie miestnej identity a podporuje ekonomickú rovnosť.“ (Ledvina, 2005, s. 26)

Turisti môžu dostať vhodné materiály o prírodných oblastiach, kultúrach, zvykoch v navštívenej destinácii formou brožúrok, letákov, máp alebo značiek na cestách. Tým si obohacujú udržateľný rozvoj v ich oblastiach a aj v nových. Najväčším problémom sociálnej oblasti môže byť rozbroj medzi spoločnosťou. Pretože nie všade je ekoturizmus braný ako obohacovanie, národa. Preto môžu vzniknúť spory. Ďalším faktorom môže byť deľba práce, ktorá vlastne zmení voľný a pracovný čas, čo má dôsledky na rodinnú sústavu. Zmena spôsobu života je tiež činiteľ, ktorý ovplyvňuje sociálne prostredie. Tým, že menia svoju kultúru alebo tradície za účelom zisku znižujú hodnotu kultúrneho dedičstva vo svojom okolí a stáva sa z neho nezmyselná turistická atrakcia (Ledvina, 2005).

2.6.3 Ekonomické

„Turistika je svetovo najviac rozvíjajúce priemyslové odvetvie, poskytujúce 200 miliónov pracovných príležitostí. V roku 2000 cestovalo za hranice približne 700 miliónov ľudí.“ (Ledvina, 2005, s. 29)

Spoločným cieľom ekoturizmu je vytváranie ekonomických výhod, či už ide o zisky pre firmy, prácu pre komunity, výnosy pre parky. Ekoturizmus hrá mimoriadne dôležitú úlohu pretože môže vytvoriť pracovné miesta v odľahlých regiónoch, ktoré v minulosti získavali menej z programov hospodárskeho rozvoja. Dokonca aj málo pracovných miest môže byť veľmi významný faktor pre komunity, kde je nízky počet ľudí a alternatív je tiež málo. Tento ekonomický dopad môže zvýšiť politickú aj finančnú podporu pre zachovanie. Tiež sa môže považovať turisti za príjem zisku. Dôležitým nástrojom sú poplatky pri vstupe. Môžu byť vráčané do podpory manažmentu v chránených krajinných oblastiach. Úspech ekonomického priemyslu a jeho ekonomickému prínosu miestnym komunitám spočíva na podnikaní vo službách. Ako sú reštaurácie, hotely, rekreačné služby sprievodcovské služby. Úspech závisí aj na dobrej produktivite v týchto podnikoch (TIES, 2007).

Aj keď môže ekoturistika prinášať zisk, hlavným rizikom je že nie v danej destinácii. Návštevníci svoje výdavky dajú hlavne na dopravu do konkrétnej destinácie. Napríklad vstupný poplatok v národnom parku alebo v chránenej oblasti môže skôr návštevníka odlákať. Ďalším problémom je, že ekoturistika je vlastne sezónny priemysel, zamestnáva zle platených zamestnancov – vlastné to zapríčiňuje pomalý návrat financií (Page, Dowling, 2002). Podľa Ledviny (2005) ekoturistické atrakcie sa nachádzajú prevažne v menej rozvinutých krajinách, kde dopyt je ľahko ovplyvniteľný vonkajšími faktormi. Z pohľadu na spomínanú klímu vyššie, ktorá ovplyvňuje návštevnosť je pre ekonomický smer závažný problém. Nízka návštevnosť môže spôsobiť, že sa vlastne ekoturistika nebude finančne vyplácať a tiež môže dôjsť k zníženiu pracovných miest v tejto oblasti.

2.7 TIES

The International Ecotourism Society je medzinárodná nezisková organizácia pre ekoturizmus. Založená bola v roku 1990 je najstaršia a najväčšia organizácia na svete, ktorá sa zaoberá problematikou tejto oblasti. Zakladateľkou je Megan Epler Wood. TIES sa stará o rozvoj ekoturizmu, vzdelania a školení. Určuje pravidlá a štandardy. Združuje globálne špecialistov a cestovateľov. Ich cieľom je vytvoriť nástroj ekoturizmu na ochranu životného prostredia. Prostredníctvom členstva v organizácii má za úlohu pomáhať krajinám a jednotlivcom podporiť a tiež zavádzať princípy ekoturizmu. V súčasnosti má TIES členov vo viac než 130 krajinách. Podľa informácií má TIES 690 organizácií a 13 521 jednotlivcov v 135 krajinách (TIES, 2013, 2014).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLÓGIA VÝSKUMU

V tejto kapitole sú popísané metódy výskumu, ktoré boli využité pri písaní práce. Predmetom výskumu bol Národný park Slovenský raj. Cieľom bakalárskej práce je navrhnúť minimalizovanie dopadov všeobecnej turistiky v NPSR prostredníctvom ekoturistiky, konkrétne v hoteli Wellness & Congress Čingov***. Pre splnenie cieľa bakalárskej práce bolo potrebné:

- Zozbieranie literárnych zdrojov s danou problematikou
- Výber predmetu skúmania a následne zozbieranie potrebných materiálov, informácií.
- Vymedzenie územia a opis Národného parku Slovenský raj
- Popis možností ekoturizmu v Národnom parku Slovenský raj
- **Rozhovor**

Rozhovor sa týkal dopadov všeobecnej turistiky na životné prostredie v NPSR. Pri rozhovore bola posúdená všeobecná turistika voči typickým kritériám ekoturizmu, ktoré sú popísané v teoretickej časti práce. Ako riešenie týchto dopadov je práve ekoturistika. Rozhovor prebiehal na základe telefónneho rozhovoru s riaditeľom Správy Národného parku v Slovenskom raji, pánom Ing. Tomášom Dražilom, PhD a podanie správy ostatných príslušníkov Národného parku. Ich mená sú Róbert Javorský - strážca, Mgr. Peter Olekšák - krajinár, vedúci odboru ochrany prírody, Mgr. Štefánia Bryndzová je botanička na danom území. Rozhovor prebiehal 23. marca a trval približne hodinu. Hlavná výskumná otázka znie: Aké sú negatívne dopady všeobecnej turistiky na životné prostredie v Národnom parku Slovenský raj. Otázky som spracovala na základe teoretickej časti, kde sú podrobne rozpísané dopady všeobecnej turistiky voči typickým kritériám ekoturizmu. Rozhovor som samostatne opísala v kapitole. Pýtala som sa na nasledujúce otázky:

1. Aké sú hlavné problémy medzi turistikou a životným prostredím?
2. Aké aktivity je možné praktizovať v Národnom parku Slovenský raj?
3. Na akých miestach sa najviac sústreďujú turisti?
4. Aké dopady spôsobuje pešia turistika na Slovenský raj?

5. Aké má dopady cykloturistika na Slovenský raj?
6. Splavujú sa turisti na rieke Hornád? aký to má vplyv na životné prostredie?
7. Stanujú turisti aj mimo vyhradené areály?
8. Ako vplýva skalolezectvo a ľadolezectvo na prírodu? Je častou aktivitou pri návšteve parku?
9. Funguje lyžovanie v Národnom parku? Aké má dopady?
10. Aký má turistika vplyv na Dobšinskú ľadovú jaskyňu?
11. Ako turisti prispievajú negatívnymi dopadmi na pôdu?
12. Kto a ako najviac znečisťuje ovzdušie územie NPSR ?
13. Je znečistená voda v NPSR? Čo to zapríčiňuje?
14. Ako minimalizovať dopady na životné prostredie?

- **Komparácia hotelov**

Ako vhodná alternatíva pre minimalizovanie dopadov turistiky v NPSR je práve ekoturistika. Na základe teoretického prehľadu a analýzy negatívnych dopadov na životné prostredie v NPSR je v praktickej časti vytvorená matica, kde sú porovnané hotely medzi sebou s vybranými charakteristikami, ktoré sú odvodené so základných princípov ekoturizmu. To vedie k minimalizovaniu dopadov na životné prostredie. Vyzdvihne sa tiež pozitívna stránka ekoturizmu a zvýši sa uplatnenie ekoturizmu v ubytovacích zariadeniach.

- **Analýza hotela**

Prostredníctvom komparácie hotelov bol vybraný jeden z desiatich hotelov a následne bola vykonaná analýza súčasného stavu. Táto analýza bola prospešná k tomu aby bolo možné navrhnuť v návrhovej časti ekohotel a ekonomicky vyčíslit' náklady a návratnosť investícií.

4 ANALYTICKÁ ČASŤ

4.1 Slovenský raj

4.1.1 Vymedzenie územia

Slovenský raj (vid'. Príloha č. 1) sa nachádza na východnej časti Slovenska a patrí medzi najcennejšie územia Západných Karpát. Rozprestiera sa na severovýchodnej časti Slovenského rudohoria a spolu s Muránskou planinou je súčasťou Spišsko-gemerského krasu. Podľa Ludvíka (2010) sa považuje toto územie za najkrajšiu a najvýznamnejšiu prírodnú oblasť Slovenska a preto má vhodné možnosti pre ekoturistiku. Ortograficky patrí do provincie Západných Karpát, subprovincie vnútorných Západných Karpát, do oblasti Slovenského rudohoria, do celku Stratenská hornatina a do podcelku Slovenský raj. Podľa Lacika (2007) na severe hraničí so západnou a strednou časťou Hornádskej kotliny a na západe s Nízkymi Tatrami. Nadmorská výška územia sa pohybuje od 500 m. n. m. na severe a je to Hornádska kotlina. Na juhu je to Ondrejisko s nadmorskou výškou 1270 m. n. m. a zo západu Predná hoľa má 1545 m. n. m. Podľa Ludvíka (2010) je Slovenský raj jedným z deviatich národných parkov na Slovensku. Územie bolo vyhlásené za chránenú krajinnú oblasť v roku 1964 a v roku 1988 bolo vyhlásené za národný park. Celková rozloha Národného parku Slovenský raj je 19 763 ha. Ochranné pásmo národného parku má rozlohu 13 001 ha. Územie, ktoré je zaradené do Národného parku Slovenský raj sa nachádza v troch krajoch Košický, Prešovský, Banskobystrický. V štyroch okresoch Spišská Nová Ves, Rožňava, Poprad, Brezno a v dvanástich obciach.

4.1.2 Prírodné pomery

Slovenský raj má pomerne zložitú geologickú stavbu. Predstavuje 3 základné reliéfy. Prvým je krasový reliéf. Má prevažne charakter krasovej planiny. Pôvodná plošina je rozdelená tiesňavami na niekoľko krasových plošín. Najznámejšie sú Geravy, Glac, Pelc a Skala (Brandos, 2003). Podľa Ludvíka (2010) celé územie tvorilo jednu plošinu, ale postupom času toky riek a potokov rozdelili plošinu na väčšie a menšie časti. Menšie toky riek stekali Slovenským rajom, a vytvorili tak špecifické rokliny s vodopádmi. Majú úzke úseky so strmými bralnými stenami. Ďalší reliéf sa nazýva riečny. Na okrajoch Slovenského raja sú zarezané kaňony. V území sa nachádzajú dva kaňony.

V severnej časti je to kaňon rieky Hornád a v južnej časti kaňon rieky Hnilec. Tretím reliéfom je riečno-krasový. Podklad tvoria vápence a dolomity. Nachádzajú sa tam chrby, hrebene. Jaskynné systémy boli vytvorené pomocou vody vo vnútri vápencového masívu (Mucha, 2007).

- Národné prírodné rezervácie: Piecky, Kysel', Suchá Belá, Sokol, Tri kopce, Vernárska Tiesňava, Zejmárska kotlina, Holý kameň, Hnilecká jelšina, Prielom Hornádu, Stratená,
- Chránená oblasť: Knola
- Prírodné pamiatky: Občasný prameň, Jaskyňa Čertova diera, Hranovnické pleso
- Prírodné rezervácie: Vyšná Roveň, Malé Zajfy, Mokrá, Ostrá Skala, Muráň, Barbolica, Hradisko, Havrania strana, Kocúrová
- Národné prírodné pamiatky: Dobšinská ľadová jaskyňa, Medvedia jaskyňa, Stratená jaskyňa (Lacika, 2007)

Fauna a Flóra

V Slovenskom raji je fauna a flóra bohatá a prevažná časť je zalesnená. Až 90% územia pokrývajú lesy. V roklinách a okrajových oblastiach sa najčastejšie vyskytujú smrekové lesy a na väčšine územia sú to bukové alebo bukovo-jedľové lesy. Tiež je možné nájsť jelšové, lipovo-javorové sutinové a lužné lesy. V roklinách je vertikálna inverzia, považuje sa za veľmi vzácny jav. Kvôli tomu sa teplomilné druhy rastlín a živočíchov nachádzajú vo vyšších polohách a chladnomilné na dne roklín (Mucha, 2007).

Je možné nájsť na území až 1 000 druhov rastlín, z toho 35 chránených druhov. Vyskytujú sa tu vzácne, ale aj ohrozené druhy ako ponilec slovenský, najväčšia slovenská orchidea črievičník papučkový, plesnivec alpínsky a mnoho ďalších. Dôležitou súčasťou Národného parku sú zachované relikty pôvodných borovicových porastov, ktoré sa vyskytujú na skalách. Ďalším cenným prvkom parku sú rašelinové spoločenstvá (Brandos, 2003). Podľa Ludvíka (2010) je fauna v porovnaní s flórou podobne bohatá. Nachádza sa tu viac než 4 000 druhov bezstavovcov a 200 druhov stavovcov. Z tak rozsiahleho počtu druhov je 130 chránených a 65 ohrozených.

Na skalách z ohrozených druhov sa vyskytuje hlavne orol skalný a orolkrikľavý. Podľa Lacika (2007) je pre Slovenský raj vzácnosť kamzík vrchovský alpínsky. Bol vpustený do národného parku v roku 1963 a podľa nového sčítania je ich vyše 70. Ďalšími ohrozenými druhmi sú netopier fúzatý a netopier riasnatý, ktorí prebývajú v jaskyniach. Pre park sú typické motýle. Vyskytuje sa tu viac ako 2 000 druhov z toho ich je 30 druhov chránených. Skvost pre Slovenský raj je jasoň červenooký. Pri vodách žije mlok karpatský, vydra riečna. V tichých a hlavne ťažko prístupných miestach v Slovenskom raji sa nachádza aj medveď hnedý alebo rys ostrovid (Mucha, 2007).

Podnebie

Podnebie je dvojakého typu. V oblasti Hornádskej kotliny je pomerne teplé a suché a naopak v oblasti Slovenského rudohoria je chladnejšie a vlhšie. Najteplejší mesiac je Júl, kde teplota dosahuje 16-17 °C a medzi najchladnejší mesiac patrí január s teplotou -5 až -6 °C. Najviac zrážok padne v mesiacoch jún, júl a naopak najsuchší mesiac je február. Najmenej prší na okrajových častiach a to na severe Slovenského raja. Pre NPSR sú charakteristické mikroklimatické rozdiely hlavne z dôvodu členitosti reliéfu (Lacika, 2007).

Vodstvo

Cez Slovenský raj pretekajú dva väčšie toky. V severnej časti je to Hornád a v južnej časti Hnilec, ktorý je prítok rieky Hornád. Slovenský raj z veľkej časti patrí do povodia Hornádu, ktorý patrí do umoria Čierneho mora. Na Hnilci je postavená vodná nádrž Palcemanská Maša. Jej rozloha je 85 ha. V krasovom území sú bohaté zdroje podzemných vôd (Ludvík, 2010).

4.2 Ekoturizmus v Slovenskom raji

Podľa Brandosa a Ludvíka (2003, 2010) sa národný park Slovenský raj považuje za veľmi atraktívnu destináciu na Slovensku. Sú tu prístupné jaskyne, rokliny, kaňony, skalné útvary, vodopády. Medzi najbežnejšiu formu návštevy územia patrí pešia turistika. Podľa Muchy (2007) je územie vhodné aj na cykloturistiku, člnkovanie, skalolezenie, jazda na koni, lyžovanie. Severná časť Slovenského raja je najviac orientovaná na ekoturizmus. Patrí tam Hornádska kotlina, Čingov, Hrabušivce. Druhou najrozvinutejšou časťou je južná časť, kde sú najvýznamnejšie oblasti Mlynky, Dedinky, Dobšiná, Hnilec.

Do nerozvinutých oblastí patrí východná časť od obce Hnilčik, Nálepko a údolie Železného potoka. V západnej časti Telegárt, Hranovnica. Konajú sa rôzne podujatia či už v Slovenskom raji alebo v okolí. Najviac zaujímavé a prospešné podujatie pre prírodu sa nazýva „Čistenie v raji“. Patrí medzi najmladšie podujatia, ktoré sa konajú. Podieľa sa na príprave Oblastná organizácia cestovného ruchu. Dobrovoľníci čistia vodné toky, chodníky, plochy (Mucha, 2007).

Pešia turistika

Podľa Lacika (2007) je to najčastejší a najšetrnejší spôsob ako preskúmať územie. Pre turistov slúži sieť turistických chodníkov s dĺžkou vyše 300 km. Na území je možné sa pohybovať len turistickými a náučnými chodníkmi a to v určenom čase. Trasy sa nachádzajú v areáloch: Podlesok, Košarisko, Stratenská pila, Dobšinská Maša, Košiarny briežok, Dobšinská ľadová jaskyňa, Čingov, Kláštorisko, Dedinky, Mlynky-Biele Vody, Hrabušice- Píla. V Národnom parku bolo vybudovaných 12 náučných chodníkov:

- Naučný chodník Slovenský raj-juh
- Naučný chodník Prielom Hornádu
- Naučný chodník mládeže
- Naučný chodník Dobšinská Maša
- Naučný chodník Mokrade Hnilca
- Naučný chodník Vernár-Kráľova hoľa
- Naučný chodník Stratenský kaňon
- Banický naučný chodník
- Lesnícky naučný chodník
- Naučný chodník Stopy baníckej slávy v Mlynkách
- Naučný chodník Dobšinská ľadová jaskyňa (Brandos, 2003)

Rokliny a kaňony sú v parku najviac navštevované. Z roklín je typický hlavne prielom Hornádu, Suchá Belá, Zejmarská roklina.

Z kaňonov je to prielom Hornádu a Stratenský kaňon. Podľa Ludvíka (2010) sú veľkým lákadlom pre turistov drevené a železné rebríky. Chodníky prechádzajú cez úzke rokliny, kde tečú aj vodopády. Najnáročnejšia turistická cesta trvá okolo 7 až 8 hodín cez tiesňavu Sokolia dolina. Vychádza sa strmými železnými rebríkmi, kde je aj najvyšší vodopád v Slovenskom raji. Nazýva sa Závojový vodopád a meria asi 70 metrov. Ďalšia zaujímavá cesta je z Čingova na Tomášovský výhľad. Ten sa nachádza vo výške 667 metrov, je tiež možné vidieť aj na Tatry. Neobyčajná túra vedie aj popri rieke Hornád. Tesne nad vodou sú železné stupačky čo umožňuje turistom prechod cez vodu. Medzi ďalšiu atraktivitu patrí Dobšinská ľadová jaskyňa, ktorá je dlhá asi 515 metrov. Najviac turistov prichádza v letných mesiacoch júl, august (Brandos, 2003).

Cykloturistika

Podľa Muchy (2007) je Slovenský raj pre cyklistov vhodný hlavne svojou dobrou vybavenosťou ciest. Je k dispozícii viac než 110 km značených cyklotrás, z toho asi 65 km sa nachádza na území Slovenského raja a 45 km v ochrannom pásme. Cyklotrasy sa rozprestierajú v celom okolí Spiša a Gemera na okrajových častiach. Základná sieť cyklotrás vznikla v roku 2003. Trasy sú farebne vyznačené, kvôli náročnosti cesty. Podľa Lacika (2007) patrí medzi najobľúbenejšie cesty trasa cez Hornádsku kotlinu, juh Slovenského raja, k Tomášovskému výhľadu, na Kláštorisko. Turisti môžu popri cyklistike zastaviť na rôznych stanovištiach. K typickým patrí Kláštorisko, kde sa nachádzajú ruiny kláštora a z tohto miesta je krásny výhľad na Hornádsku kotlinu a Vysoké Tatry. Ďalej je možné zastaviť pri Dobšinskej ľadovej jaskyni, na Srnčích skalách, v Spišských Tomašovciach, v Stratenskom kaňone a mnoho ďalších zaujímavých miest.

Splavovanie

Splavovanie na Prielome Hornádu sa považovalo v minulosti za veľmi obľúbenú aktivitu a malo masový charakter. V dnešnej dobe nie je dovolené splavovanie kvôli tomu, že kaňon Hornádu je národná prírodná rezervácia s najvyšším stupňom ochrany. Je dostupný od roku 1974. Pravdou ale je, že na Palcmanskej Maši je povolené člnkovanie na ploche 85 ha (Mucha, 2007).

Stanovanie

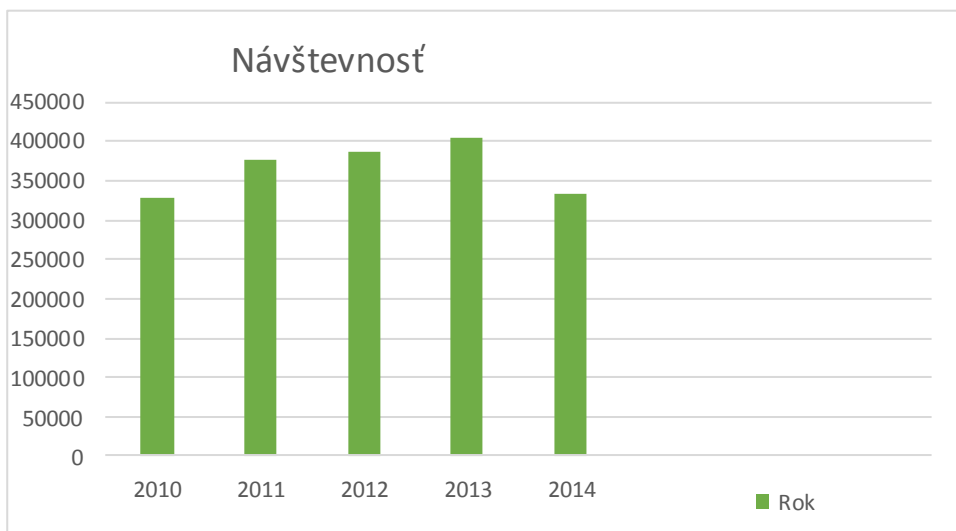
Stanovať alebo táboriť je dovolené vo vyhradených areáloch, campingoch, ktoré sa nachádzajú v národnom parku: Podlesok, Dedinky, Čingov-Ďurkovec.

Skalolezenie a lezenie ľadopádov

Na skalolezenie je v kaňone prielom Hornádu vymedzené územie, kde je dovolená táto aktivita. Podľa ochrancov prírody a aj skalolezcov je najvhodnejší Tomášovský výhľad. Lezenie ľadopádov využíva len malá skupinka turistov. Pre túto aktivitu sú tiež vymedzené priestory: Sokolia dolina, Suchá Belá, Letanovský Mlyn, Kláštorská roklina (Brandos, 2003).

Lyžiarská turistika

Vzhľadom k tomu, že národný park má celkom nízku nadmorskú výšku potrebnú na lyžovanie tak má len jedno stredisko Vernár-Studničky. Ostatné strediská sú umiestnené mimo krasovej časti. Bežecké lyžovanie sa vykonáva na vyznačených trasách: Mlynky, Biele vody, Okružla Jama, Havrania Dolina (Ludvík, 2010).

Graf 1: Návštevnosť Slovenského raja v rokoch 2010-2014

Zdroj: Správa Národného parku

Obrázok č. 1 znázorňuje návštevnosť v Slovenskom raji od roku 2010 do roku 2014. V roku 2013 navštívilo park najviac turistov a naopak najmenej turistov prišlo v roku 2010. Od roku 2010 začala stúpať návštevnosť, ale po roku 2013 zase rapídne klesla. Do parku prichádzajú turisti rôznych národností ale samozrejme hlavne zo Slovenska, Poľska, Českej republiky, Nemecka a Maďarska.

Každý rok je park navštevovaný najviac Slovákami hlavne v letnom období. V roku 2010 v letnom období bola druhá najnavštevovanejšia národnosť Poliaci. Postupne každým rokom zvyšovali návštevnosť Česi. Avšak v roku 2013 v zimnom období zase vzrástla návštevnosť Poliakov.

4.3 Rozhovor o dopadoch všeobecnej turistiky na životné prostredie

Na základe rozhovoru s riaditeľom Národného parku Slovenský raj a príslušníkmi národného parku bude možné analyzovať dopady na životné prostredie, čo sa týka turistiky a rôznych ďalších aktivít, ktoré sa môžu realizovať na tomto území.

Na akých miestach sa najviac sústreďujú turisti?

Návštevnosť NPSR zvyšuje tlak na prírodné dedičstvo Slovenského raja, ktorý je najviac zjavný na miestach, kde sa najviac sústreďujú turisti. Takýmito miestami sú napríklad roklina Suchá Belá (viď. Príloha č. 2), Tomášovský výhľad (viď. Príloha č. 3), Prielom Hornádu (viď. Príloha č. 4) či Dobšinská ľadová jaskyňa (viď. Príloha č. 5).

Aké sú hlavné problémy medzi turistikou a životným prostredím?

Najväčšie protiklady medzi turistikou a životným prostredím sú:

- Značne sa zvyšujúci počet turistov, tiež zvyšujúci sa počet športovo rekreačných aktivít priamo v prírode.
- Neinformovanosť turistov o hodnotách prírody, chránených územiach
- Nízka ochrana prírody zo strany ochranárskych pracovníkov cestovného ruchu

Aké aktivity je možné praktizovať v Národnom parku Slovenský raj?

V národnom parku sú široké možnosti aktivít. Medzi najčastejšie patrí pešia turistika, cykloturistika, stanovanie, ľadolezectvo, skalolezectvo, lyžovanie, splavovanie, jazda na koni. Medzi častú aktivitu patrí aj návšteva Dobšinskej ľadovej jaskyne.

Aké dopady spôsobuje pešia turistika na Slovenský raj?

Ako bolo už spomenuté vyššie, väčšia časť návštevníkov Slovenského raja využíva pešiu turistiku. Na území sa nachádza veľa turistických chodníkov a železných rebríkov.

Mnoho z nich prechádza cez vodu a stáva sa, že stav vody je niekedy vyšší a návštevníci sa snažia nájsť rôzne terasy alebo skalné stupne. Týmto neuváženým krokom zašliapávajú vegetáciu čím ju poškodzujú pri najhoršom ju zničia. Návštevníci, ktorí sa pohybujú parkom v skorých ranných hodinách alebo večerných, tiež prispievajú k negatívnym dopadom na životné prostredie a to hlavne z dôvodu vyrušovania fauny. Ďalším závažným problémom je pohyb turistov mimo vyznačené turistické chodníky cestou k sprístupneným roklinám. Sú to napríklad Suchá Belá, Sokol alebo k neprístupným roklinám ako je Zadná diera, Zelená roklina. Tento problém nie je až tak častý u turistov.

Aké má dopady cykloturistika na Slovenský raj?

Medzi druhú obľúbenú aktivitu patrí cykloturistika. Podľa zistených informácií o ňu majú záujem hlavne Slováci. Problém s cyklistami vzniká vtedy, keď si nájdu terénnu cestu mimo vyznačené cesty pre cyklistov a tým narúšajú faunu hlukom, poškodzujú biotopy. Pri brzdení na svahoch rozryjú pôdu, čo urýchľuje vznik erózie.

Splavujú sa turisti na rieke Hornád? aký to má vplyv na životné prostredie?

V súčasnej dobe je v Slovenskom raji zakázané splavovanie na Prielome Hornádu. Aj napriek tomu sa stáva, že turisti sa rozhodnú splavovať na rieke. Prielom Hornádu je veľmi významným biotopom pre vydru riečnu. Tým že, sa po rieke splavujú návštevníci vytvárajú stresové a hlukové faktory, ktoré ovplyvňujú prirodzený život v NPSR. Medzi tieto faktory sa zaraďuje aj kúpanie návštevníkov v rieke. V rieke nie je stále dostatočná výška vody tak je potrebné čln premiestniť cez breh. To opakovane poškodzuje biotopy a zvyšuje sa riziko erózie pôdy.

Stanujú turisti aj mimo vyhradené areály?

Stanovanie a táborenie je v Slovenskom raji povolené vo vyhradených areáloch, ktoré sú na to zabezpečené. Často sa stáva, že turisti nedodržia pravidlá a utáboria sa aj na miestach, ktoré nie sú vhodné na stanovanie. Tým že sa turisti utáboria na zakázanom území poškodzujú biotopy a vyrušujú faunu. Tiež dochádza k pohybu mimo turistické chodníky, zakladanie ohňa.

Ako vplýva skalolezectvo a ľadolezectvo na prírodu? Je častou aktivitou pri návšteve parku?

Medzi ďalšiu aktivitu, ktorá ohrozuje životné prostredie je skalolezectvo. Pri tejto aktivite dochádza k čisteniu stien a chytov, steny sa upravujú, osekávajú a návštevníci sa istia lanom o stromy. Týmto spôsobom dochádza k poškodeniu a až zničeniu skalných biotopov a vegetácie. Ďalšia podobná aktivita je ľadolezectvo. Predstavuje výrazne negatívne vplyvy na prírodu. Vytvára rušivý a stresový faktor pre faunu. Tiež zapríčiňuje poškodzovanie skalných biotopov. Ľadolezectvo často návštevníci vykonávajú aj mimo povolené areály a to na miestach ako Sokol, Piecky. Tieto aktivity sú v Slovenskom raji populárne a čoraz viac a viac turistov vyhľadáva tieto činnosti.

Funguje lyžovanie v Národnom parku? Aké má dopady?

Zjazdové lyžovanie funguje len v jednom stredisku Vernár-Studničky a to kvôli nadmorskej výške. Vzhľadom k tomu, že sa celoplošne upravuje areál na lyžovanie sa úplne likvidujú pôvodné biotopy. Tiež sa zjazdovka umelo zasnežuje a to ma negatívny vplyv na odlesňovanie a na toky riek, kde sa voda odčerpáva. Osvetlenie zjazdoviek zasahuje do života fauny. Jazda na snežných skútroch znečisťuje ovzdušie a vodu.

Aký má turistika vplyv na Dobšinskú ľadovú jaskyňu?

Veľkou atrakciou je aj Dobšinská ľadová jaskyňa. K jaskyni vedie chodník no aj napriek tomu si návštevníci vytvorili vlastný a tým ničia biotopy. Tiež k tomu prispievajú aj sprievodné aktivity ako sú napríklad predaj suvenírov. V jaskyniach zimujú netopiere, nelegálne a neorganizované návštevy spôsobujú ich úhyn. Taktiež aj neprimerané správanie vytvára stresový a hlukový faktor. Turisti sa aj napriek zákazu dotýkajú vnútorných stien jaskyne a jaskynných výtvorov. To narušuje prostredie a dochádza k zničeniu jaskynného priestoru.

4.3.1 Pôda

Ako turisti prispievajú negatívnymi dopadmi na pôdu?

Pri pešej turistike často návštevníci narazia na plytkú pôdu a tým dochádza k erózií. Takáto pôda sa často nachádza pri rebríkoch, ktoré vedú cez vodu. Najviac závažné a problematické sú zostupové chodníky. Ktorými sa vlastne návštevníci vracajú späť z roklín do stredísk.

Sú veľmi strmé a kľukaté a preto si ich návštevníci skracujú takým spôsobom, že si vytvoria vlastné chodníčky a tým dochádza k plošnej niekedy až jamovej erózií. Popri tom zašliapávajú a poškodzujú biotopy. Jazda na koni nemá veľký vplyv na prírodu vzhľadom na rozsah aktivity v Slovenskom raji. Stáva sa, že návštevníci jazdia aj mimo povolený areál a tým poškodzujú cenné biotopy a zvyšujú riziko erózie na plytkej pôde.

4.3.2 O vzdušie

Kto a ako najviac znečisťuje ovzdušie územie NPSR ?

V minulosti najviac znečisťovala ovzdušie firma FINIŠ - NOVA s.r.o. Pracovala na výrobe tepla z uhlia a rôznych vykurovacích systémov. Táto oblasť patrila medzi 4 najviac znečistené územia na Slovensku z pohľadu kontaminácie ovzdušia. Po poklese priemyselnej výroby a baníctva sa výrazne znížilo emisné a imisné znečistenie na území Slovenského raja. V súčasnej dobe najviac znečisťujú ovzdušie tieto firmy:

- SAD-KDS Košice a.s, ktorá má prevádzku v SNV, vylučuje oxid siričitý až 4,4 tón za rok
- EMBRACO Slovakia s.r.o, prevádzka v SNV, znečisťuje ovzdušie oxidom uhoľnatým až 44,7 tón za rok
- EMKOBEL a.s, prevádzka v SNV, vylučuje oxid dusíka až 21,1 tón za rok
- Petra s.r.o, prevádzka Novoveská Huta, tuhé znečisťujúce látky až 11,6 t za rok
- Kovohuty a.s, prevádzka v SNV, znečisťuje oxidom uhoľnatým až 54,3 tón za rok (SHMU, 2014)

Ďalej znečisťujú ovzdušie výfuky z áut a lokálne vykurovacie systémy.

4.3.3 Voda

Je znečistená voda v NPSR? Čo to zapríčiňuje?

Najviac sa znečisťuje roklina Suchá Belá a to hlavne vstup a výstup z nej. Zostáva tam koncentrácia odpadkov po návštevníkoch, vykonávajú sa tam biologické potreby a to spôsobuje znečistenie vody. Tým pádom nie je pitná voda v studničkách. Príkladom je prameň Suchá Belá. Odhaduje sa na pár desiatok turistov ročne.

Pri rozhovore som zistila, že aj znečistenie parku je priamoúmerné frekvencii návštevníkov. Čo sa týka rizík kontaminácie predstavuje cestná a železničná doprava a tiež rekreačná činnosť. Na území Slovenského raja sa nachádzajú rozostavané obce Dedinky, Stratená, Dobšinská Maša, Vernár a Mlynky časť Biele Vody. Tieto obce sa na danom území nachádzali ešte pred vyhlásením NP. Podstatným negatívnym dopadom týchto obcí je znečisťovanie prírodných vôd odpadovými. Kvôli tomu, že v žiadnej z obcí sa nenachádza ČOV.

4.3.4 Minimalizovanie negatívnych dopadov turistiky na životné prostredie

Ako minimalizovať dopady na životné prostredie?

Základné problémy medzi turistikou a životným prostredím je možné minimalizovať. Tieto závažné problémy spôsobujú v prírode zásahy do reliéfu, znečistenie či až poškodenie prostredia, kde dochádza k vyššiemu čerpaniu prírodných zdrojov a tiež z dôsledku neprihliadania na hodnoty ochrany prírody. Pre úspešné zvládnutie zvyšujúceho sa počtu turistov je nutné zlepšiť informovanosť a skvalitniť nástroje na kontrolovanie a reguláciu turistov a ich správanie v NPSR. Tiež je dobrým krokom aplikovať ekoturizmus do ubytovacích zariadení, čím sa znížia dopady a tak isto sa zníži vysoké čerpanie prírodných zdrojov.

4.4 Porovnanie hotelov s princípmi ekoturizmu

V tejto podkapitole je vytvorená matica v ktorej sa porovnávajú hotely na základe zvolených charakteristík. Tie sú odvodené od princípov ekoturizmu. Komparácia vedie k všeobecnému prehľadu v ktorých hoteloch je zavedený ekoturizmus. To môže znížiť dopady na životné prostredie. Priamo v Národnom parku a v okolí sa nachádza 10 hotelov, od trojhviezdičkových až po jednohviezdičkové. Prvým hotelom v tabuľke je Hotel Čingov, nachádza sa v oblasti Čingov. Ďalším zariadením je Hotel Mlynky a je vybudovaný na území Mlynky-Biele Vody. Park Hotel má svoju polohu na území Čingov. Ďalšie ubytovanie poskytuje Horský hotel Geravy v oblasti Dedinky. Na území Spišských Tomášovciach leží Grand hotel Spiš. Hotel Slovenský raj je postavený v Hrabušiciach. Park Hotel Centrum a Hotel Preveza je vybudovaný v meste Spišská Nová Ves a naopak Hotel Petra sa nachádza v Hrabušiciach. Posledným hotelom v tabuľke je Hotel Priehrada a ten sa nachádza na území Dedinky. Prvá porovnávaná charakteristika je triedenie odpadu, čo je veľmi dôležité.

V značnej miere sa odpad vo vybraných hoteloch triedi až na Hotel Slovenský raj, Hotel Preveza a Hotel Priehrada. Druhým porovnávacím znakom je poskytovanie sprievodcovských služieb. Vzhľadom k tomu, že prevažná väčšina hotelov sa nachádza v oblasti národného parku dalo by sa predpokladať, že hotely budú poskytovať túto službu a uspokojovať turistické potreby. No naopak z 10 hotelov poskytujú tieto služby len 4 a to Hotel Mlynky, Horský Hotel Geravy, Grand Hotel Spiš a Hotel Petra. Ďalším znakom sa zisťuje informovanosť o ekoturizme a to zo strany hotelov pre turistov. Tento znak patrí do ekologicky vzdelávacieho princípu.

Väčší počet hotelov informuje svojich návštevníkov o ekoturizme formou letáku no naopak Park hotel Centrum, Hotel Preveza a Hotel Priehrada nepodáva žiadne informácie. Takmer všetky hotely sa nachádzajú na území chránenej krajinej oblasti. Je možné tento znak zaradiť do ekologicky udržateľného princípu z pohľadu cestovného ruchu, ktorý sa vykonáva v prírodnom prirodzenom prostredí. Park Hotel a Park Hotel Centrum sa nachádzajú mimo CHKO. Ďalším porovnávacím znakom je služba, ktorú by hotel mal poskytovať aby podporil turistov k šetrnému a zodpovednému správaniu. Tento znak patrí do ekologicky vzdelávacieho princípu. Z 10 hotelov poskytuje túto službu polovica hotelov a to Hotel Čingov, Horský hotel Geravy, Grand Hotel Spiš, Hotel Slovenský raj a Hotel Petra. Informácie o NPSR poskytuje každý hotel. Tento znak je možné zaradiť do ekologicky vzdelávacieho princípu. Posledný porovnávací znak je Karta Raj, ktorú vydáva Národný park a slúži na zľavu v ubytovacích zariadeniach. Túto kartu akceptujú len dva hotely a to Horský hotel Geravy a hotel Slovenský raj.

Tabuľka 3: Zostavená matica hotelov v Slovenskom raji

Hotely	Charakteristiky						
	Triedenie odpadu	Turistický sprievodca	Info o ekoturizme	Na území CHKO	Info vyznačených chodníkoch	Info o NPSR	Karta Raj
Hotel Čingov***	√		√	√	√	√	
Hotel Mlynky***	√	√	√	√		√	
Park Hotel***	√		√			√	
Horský hotel Geravy***	√	√	√	√	√	√	√
Grand Hotel Spiš***	√	√	√	√	√	√	
Hotel Slovenský raj***			√	√	√	√	√
Park Hotel Centrum***	√					√	
Hotel Petra**	√	√	√	√	√	√	
Hotel Preveza**						√	
Hotel Priehrada *				√		√	

Najviac prospešný hotel z pohľadu ekoturizmu a poskytovaných služieb pre turistov je Horský Hotel Geravy. Žiadny z týchto hotelov nemá označenie ekohotel, no napriek tomu niektoré z porovnávaných znakov poskytujú. Tým zvyšujú hotely uplatnenia ekoturistiky v ubytovacích zariadeniach a minimalizujú dopady na životné prostredie, tiež minimálne zaťažujú životné prostredie.

5 NÁVRHOVÁ ČASŤ

V dnešnej dobe je pre nás životné prostredie a ochrana životného prostredia čoraz viac a viac dôležitejšia. Nie je to inak ani v cestovnom ruchu. Kvalita prírody a prírodných zaujímavosti je pre turistov jedna z významných faktorov, ktoré ovplyvňujú príchod turistov na dané územie. Je tiež základom pre rozvoj turizmu. Hotely a ďalšie ubytovacie zariadenia na jednej strane napomáhajú cestovnému ruchu no na druhej strane zasahujú do prírody. Celkovo turizmus je spájaný s negatívnymi dopadmi na krajinu. Aj napriek tomu je možné eliminovať tieto zásahy do prírody a to prostredníctvom zavedenia „Green managementu“ do zariadení cestovného ruchu. V bakalárskej práci je náhodne vybraný hotel v území Slovenského raja, ktorý bol porovnávaný v predošlej kapitole a ktorému sú v tejto kapitole navrhnuté podmienky aby sa mohol stať ekohotelom. Tým sa mu podarí znížiť náklady na prevádzku, samozrejme šetrí aj energia, materiály a používajú sa produkty, ktoré nezasahujú do prírody alebo sú šetrnejšie.

5.1 Opis Wellness & Congress Hotela Čingov***

Hotel Čingov sa nachádza v blízkosti mesta Spišská Nová Ves, v oblasti Čingov. Toto územie je známe ako bránou Slovenského raja. Hotel poskytuje ubytovanie:

- 21 dvojlôžkových izieb
- 9 dvojlôžkových nadštandardných izieb
- 5 dvojlôžkových apartmánov

Izby sú vybavené sociálnym zariadením, chladničkou, televízorom s možnosťou káblového pripojenia, telefón. Rozdiel medzi štandardnou a nadštandardnou izbou je v rozlohe. Nadštandardná izba je dvojnásobne väčšia. Apartmán pozostáva z dvoch izieb a izby sú dvojnásobne väčšie ako v štandardných izbách. Reštaurácia je k dispozícii s kapacitou 100 miest. Hotel poskytuje aj Lobby bar, letnú terasu s krbom, relaxačný bazén, wellness centrum, veľkú kongresovú sálu a konferenčnú miestnosť.

5.2 Podmienky pre vznik ekohotela aplikované na Wellness & Congress Hotel Čingov***

Na začiatku som vykonala rozhovor s riaditeľom hotela, ktorý vykonal analýzu súčasného stavu hotela. Zaoberali sme sa hlavnými podmienkami, ktoré ekohotel musí spĺňať:

Energie:

- Energeticky účinné elektrické spotrebiče → Hotel Čingov využíva chladničky a mrazničky s najvyššou úsporou, používa obyčajné žiarovky, ktoré majú vysokú spotrebu. Klimatizácia funguje len v reštaurácií a konferenčných priestoroch, ale je zapnutá len keď je potrebná.
- Energia z obnoviteľných zdrojov → Hotel nemá žiadny z obnoviteľných zdrojov či slnečné žiarenie, veternú alebo vodnú energiu.
- Automatické vypínanie svetla, tepla → V hoteli sa nachádza iba automatické vypínanie tepla. Systém na vypínanie svetla alebo automatické splachovanie záchodov nemá.
- Evidencia hodnôt o spotrebe energií → V hoteli sa nachádzajú tabuľky, kde vlastne majú podrobný prehľad o spotrebe
- Vhodná tepelná izolácia → Hotel sa práve rekonštruuje a komplet zatepluje. Na budove bude použitá vysokovýkonná polyuretánová striekaná penová izolácia.

Voda:

- Častá výmena osušiek, úsporné kohútiky, a sprchy, úsporné umývačky, toalety → V hoteli sa nenachádzajú úsporné kohútiky na sprchách či umývadlách. Neposkytuje ani žiadne dávkovače mydla, utierok.

Informácie pre hostí:

- Informácie o životnom prostredí v danom území, environmentálne opatrenia → Hotel by mal informovať hostí o prostredí v ktorom sú ubytovaní, aký má vzťah k životnému prostrediu. Hotel Čingov má takéto informácie na recepcii formou letáčika aj keď hotel nie je ekohotelom.

- Mestská hromadná doprava → Hotel sa nachádza mimo mesta, neposkytuje dopravu.
- Triedenie odpadu, šetrenie vody a energií → Hotel Čingov neinformuje hostí a ani neposkytuje informácie o tom aby šetrili energie, vodu alebo aby triedili odpad.
- Nepoužívanie potrieb na jedno použitie ako sú toaletné potreby, príbory tanier, kelímky, fľaše → Hotel používa toaletné potreby jednorazové. V letných mesiacoch pri usporiadaní rôznych grilovačiek používajú jednorazové tanier.

Školenie personálu:

- Čo sa týka triedenia odpadu, šetrenia energií, vody, správneho dávkovania čistiacich prostriedkov, o ochrane životného prostredia hotel neposkytuje žiadne školenia.

Odpady:

- Triedenie odpadu → Hotel Čingov odpad triedi aj keď v izbách hostí sa nachádza iba jeden kôš na všetko, tým pádom hostia o tom nevedia.

Nebezpečné chemické látky:

- Evidencia dátumov o spotrebe chemikálií → Hotel úplne podrobnú evidenciu nevedie, ale v pravidlách majú zamestnanci nariadené kedy aký čistiaci prostriedok použiť, či už v kuchyni alebo v ubytovacom sektore.
- Čistiace prostriedky, farby, laky, chemikálie s ekoznačkou → Nevyužíva prostriedky s ekoznačkou.

Iné:

- Potraviny z miestneho ekologického poľnohospodárstva → Hotel Čingov nakupuje ryby priamo zo Slovenského raja od firmy Fishland s.r.o. Ostatné produkty nakupuje so supermarketu Tesco.
- Nefajčiarska miestnosť → Celý hotel je nefajčiarský, keďže sa nachádza v NPSR.
- Používanie dažďovej a odpadovej vody, foltovoltaické a veterné energie. Hotel nevyužíva nič zo spomenutého.
- Bioklimatická architektúra → Nevyužíva takúto architektúra, prebieha rekonštrukcia.

- Národná ekoznačka → Hotel nenakupuje takéto produkty.

5.3 Ekonomické vyčíslenie a zhodnotenie

Po aplikovaní podmienok na Hotel Čingov, ktoré potrebuje splniť aby sa stal ekohotelom je zistené čo všetko má hotel zmeniť aby bol ekologický. Teraz je navrhnuté ekonomické vyčíslenie koľko by ho takáto zmena približne stála. Aby ušetril energiu mal by zaviesť do hotela úsporné LED žiarovky, ktoré dokážu usporiť až 50 % elektrickej energie oproti úspornej žiarivke. Ceny úsporných žiaroviek sú nájdené na internetovej stránke firmy Rapid SK s.r.o vyberané sú z pomedzi najlacnejších a aj kvôli tomu, že dodanie žiaroviek by bolo zadarmo. Počet žiaroviek je zaokrúhlený.

Tabuľka 4: Ceny úsporných LED žiaroviek

Počet	Cena
1 ks	7,80 €
400 ks	3120 €

Pre úsporu vody je navrhnutá investícia do úspornej sprchy, hlavice EcoXygen, ktorá ušetrí až o polovicu vody ako bežná sprchová hlavica.

Tabuľka 5: Ceny úspornej hlavice

Počet	Cena
1 ks	89 €
35 ks	3115 €

A tiež perlátory do umývadlových batérií, ktoré majú takú istú funkciu ako úsporná sprcha. Produkty sú nájdené na internetovej stránke firmy Ekosol, ktorá sa zaoberá produktmi na úsporu energie, doprava produktu zdarma.

Tabuľka 6: Ceny perlátorov do umývadlových batérií

Počet	Cena
1 ks	11,50 €
44 ks	506 €

Ďalej by mal mať ekohotel dávkovače mydla a utierok. Hotel Čingov ich nevlastní. Navrhuje sa zaobstarať bezdotykový dávkovač mydla Gojo, ktorý premení mydlo na penu.

Tým sa nespotrebuje tak rýchlo a vydrží dlhšie. Ušetrí náklady na hygienu rúk. Ceny sú uvedené z internetovej stránky firmy Persona s. r. o.

Tabuľka 7: Ceny bezdotykového dávkovača mydla

Počet	Cena
1 ks	38 €
42 ks	1596 €

K dávkovaču mydla je tiež doporučený dávkovač utierok Merida. Ceny sú čerpané z internetov stránky firmy Kamiko- Hygiene s.r.o.

Tabuľka 8: Ceny dávkovača utierok

Počet	Cena
1 ks	18 €
42 ks	756 €

Keďže hotel triedi odpad ale hostí o tom žiadnym spôsobom neinformuje, doporučuje sa aby tieto informácie poskytovali zamestnanci na recepcii pri prijatí hostí. Ďalším spôsobom ako rozšíriť ich povedomie o triedení bude nová kúpa košov na triedený odpad do izieb hostí. Ceny sú čerpané z internetovej stránky firmy Kamody s.r.o.

Tabuľka 9: Ceny košov na triedený odpad

Počet	Ceny
1 ks	15 €
35 ks	525 €

Veľkým krokom pre hotel a jeho zamestnancov bude informovanosť o ochrane životného prostredia, triedení odpadov, šetrení vody a energií. Preto sa navrhuje aby hotel zaviedol školenie pre zamestnancov raz za rok.

Tabuľka 10: Ceny školenia

Počet	Ceny
1 ks	36 €
20 ks	720 €

Ďalej sa doporučuje aby si hotel viedol podrobnú tabuľku o spotrebe čistiacich prostriedkov, chemikálií, lakov, farieb a podobne. Tiež aby využíval miestne produkty a ekoprodukty.

5.4 Návravnosť investovaných nákladov

V tejto podkapitole je vyčíslená návratnosť investovaných nákladov týkajúcich sa predovšetkým úspory elektrickej energie a úspory vody, nakoľko sú to nosné náklady mnou navrhovaných ekologických podmienok.

Úsporné LED žiarovky

Tabuľka 11: Spotreba energie a úspora elektrickej energie

Charakteristiky	1 deň		1 rok	
	kWh	€	kWh	€
Jednotky				
Svietivosť žiaroviek	67,2	12,1	24 528	4 415,04
Svietivosť LED žiaroviek	0,080	0,014	11 680	2 102,4
Úspora	35,2	6,336	12 848	2312,64

1kWh = 0,18 €, 1kwh = 1000 W

V tabuľke je vyčíslená svietivosť, cena za svietivosť a úspora ak budú žiarovky svietiť 8 hodín denne. Tým je vypočítaná svietivosť za deň a za rok pri úsporných žiaroviek a pri úsporných LED žiaroviek, ktoré sú navrhnuté na vylepšenie. Tiež sú vypočítané úspory a návratnosť investície. Pri nákladoch 3 120 € za LED žiarovky je možná návratnosť za 492 dní.

Úsporná hlavica na sprchu

Tabuľka 12: Spotreba vody a úspora vody za hlavice na sprchu

Charakteristiky	1 deň		1 rok	
	m ³	€	m ³	€
Jednotky				
Spolu izby obyčajná hlavica	28,125	38,826	10 265,625	14 171,695
Spolu izby úsporná hlavica	7,31	10,1	2 668,15	3 682,04
Úspora	20,815	28,735	7 597,475	10 488,31

1m³ = 1,3805 €, 1m³ = 1000L

V tejto tabuľke je prehľad o spotrebe vody za deň a za rok cez obyčajnú sprchovú hlavicu a úspornú hlavicu. Cez obyčajnú hlavicu pretečie 25 L/min a cez úspornú len 6,5 L/min.

Rátané je to na základe toho, že jedna izba sa v priemere sprchuje 30 min za deň. Nakoniec je vyčíslená úspora a návratnosť investície. Pri nákladoch 3115 € sa investícia vráti za 108 dní.

Perlátor do umývadlovej batérie

Tabuľka 13: Spotreba vody a úspora vody pri perlátore

Charakteristiky	1 deň		1 rok	
	m^3	€	m^3	€
Obyčajná batéria (1 zariadenie)	0,63	0,869	229,95	317,445
Obyčajná batéria (44 zariadení)	27,72	38,267	10 117,80	13 967,62
Perlátor (1 zariadenie)	0,21	1,67	76,65	105,815
Perlátor (44 zariadení)	9,24	12,755	3 372,60	4 671,05
Úspora	18,48	25,51	6 745,20	9 311,75

$1m^3 = 1,3805 \text{ €}$, $1m^3 = 1000 \text{ L}$

Tabuľka zobrazuje spotrebu vody pri používaní obvyčajnej batérie v umývadlách a pri používaní perlátora za jeden deň a za rok. Najprv je vyrátané 1 zariadenie a potom spolu 44 zariadení. Do úvahy sa brala doba užívania umývadla 30 minút za deň. Obyčajnou batériou pretečie 21 L/min a perlátorom pretečie len 7 L. Na záver je vyčíslená úspora pri používaní perlátora a návratnosť investícií. Pri nákladoch 506 € je možná návratnosť za 20 dní.

ZÁVER

Cieľom bakalárskej práce bolo navrhnutie minimalizovania dopadov všeobecnej turistiky v Národnom parku Slovenský raj prostredníctvom ekoturistiky, konkrétne v hoteli Wellness & Congress Čingov***. Najprv som si vyhľadala literatúru na dané téma. Prevažne som čerpala z cudzojazyčnej literatúry a tak som začala vypracovávať teoretickú časť. Vytvorila som teoretický prehľad danej témy. V praktickej časti som využila tiež literatúru na podrobné vymedzenie a popis územia. V analytickej časti som popísala negatívne dopady všeobecnej turistiky na životné prostredie, ktoré som sa dozvedela počas rozhovoru s riaditeľom Správy Národného Parku Slovenský raj a jeho príslušníkmi. Cieľom bolo vlastne minimalizovať dopady turistiky prostredníctvom ekoturistiky. Tým som sa dostala k vytvoreniu matice hotelov, ktoré sa nachádzajú na území NPSR. Ku komparácií hotelov som pristupovala najprv tak, že som preskúmala územie a našla všetky ubytovacie zariadenia. Vybrala som si hotely a na základe toho som zistila či už prostredníctvom emailu, alebo telefonicky potrebné informácie pre splnenie potrebných poznatkov. Porovnávala som hotely so základnými charakteristikami, ktoré som odvodila od princípov ekoturizmu a tým som zisťovala aplikácie ekoturizmu na hotely. Pri komparácii som zistila, ktorý hotel ponúka najlepšie služby a ktorý je najvhodnejší z pohľadu ekoturizmu. Tým som vyzdvihla pozitívnu stránku ekoturizmu, ktorú som uplatnila na jednotlivé hotely. V návrhovej časti som vychádzala z komparácie hotelov. Vybrala som si jeden z porovnávaných hotelov a na základe neho som aplikovala všeobecné podmienky na vznik ekohotela. Tým som navrhla vlastne ekohotel a náklady, ktoré by mal využiť aby splnil podmienky. Nakoniec som vypočítala návratnosť investícií použitých do hotela. Všetky analýzy na seba nadväzovali a tým som sa dopracovala až k návrhovej časti, kde som využila poznatky z teoretickej a praktickej časti.

POUŽITÉ ZDROJE

- BOSÁ, Petra. Cestovný ruch ako nástroj rozvoja marginálnej oblasti Malohont. Bratislava, 2009. Dostupné: <http://www.humannageografia.sk/projekt1/download/Bosa.pdf>.
Diplomová práca. Univerzita Komenského Bratislava.
- BRANDOS, Otakar. Slovenský ráj: turistický průvodce. 1. vyd. Vřesina: SKY, 2003, 191 s. ISBN 80-86774-00-7.
- CHORVÁT, Ivan. Cestovanie a turizmus v zrkadle času. Banská Bystrica: Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela, 2007, 132 s. ISBN 978-80-8083-344-2.
- EnviroMedia, University of Oregon. What is greenwashing? [online]. 2008 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.greenwashingindex.com/about-greenwashing/#what>
- Fennell, D. A., and Dowling, R. K., eds. Ecotourism Policy and Planning. Cambridge, MA, USA: CABI Publishing, 2003. ProQuest ebrary. Web. 25 November 2014.
- Fennell, David A.. Ecotourism: An Introduction. London, GBR: Routledge, 1999. ProQuest ebrary. Web. 25 November 2014.
- GUČÍK, Marian. Cestovný ruch. Banská Bystrica: Dali-BB, 2010, 307 s. ISBN 9788089090808.
- HRICKOVÁ, Diana. Analýza podmínek pro rozvoj ekoturismu ve vybrané lokalitě. Praha, 2014. Bakalárska práca. Vysoká škola hotelová.
- KIPER, Tuğba. Role of Ecotourism in Sustainable Development [online]. 2013 [cit. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/45414.pdf>
- LACIKA, Jan. S batohom po Slovensku. 2. vydanie. Bratislava: Dajama, 2007. 128 s. ISBN 8089226238.
- LEDVINA, Petr. (2005). Ekoturistika a cestování ekologických aktivistů. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.
- LUDVÍK, Petr a Petr DAVID. Slovensko křížem kráčem. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2010, 256 s. ISBN 978-80-242-2736-8.

- Motavalli, Honey, M. (2002,). Taking the natural path.h E: The Environmental Magazine, 13. vyd. Dostupné z : <http://search.proquest.com/docview/229126825?accountid=160209>
- MUCHA, Vladimír. Slovenský ráj. 1. vyd. Třebíč: Akcent, 2007, 127 s. ISBN 978-80-7268-425-0.
- OKRUHLANSKÁ, Radka. Motivace lidí ke specifickým formám cestovního ruchu. Brno, 2014. Bakalárska práca. Masarykova Univerzita.
- PAGE, Stephen a Ross Kingston DOWLING. Ecotourism. Prentice Hall, c2002, xvi, 338 p. ISBN 05-823-5658-X.
- SHMU. In: Správa o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v Slovenskej Republike 2012 [online]. 2014 [cit. 2015-02-15].Dostupné z: http://www.shmu.sk/File/SHMU_Sprava_o_kvalite_ovzdušia_SR_2012.pdf
- SINGH, Jagbir. Ecotourism. New Delhi: I.K. International Publishing House, c2010, 221 s. ISBN 978-93-80026-96-1.
- TERRACHOICE. The Seven Sin of Greenwashing [online]. 2010 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://sinsofgreenwashing.org/index35c6.pdf>
- TIES: Become a Member [online]. 2014 [cit. 2014-11-19]. Dostupné z: <http://www.ecotourism.org/membership>
- TIES. (1990). Definitions and principles. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.
- TIES. (2008). TIES History. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.
- TIES. In: The international ecotourism society [online]. 2013 [cit. 2014-11-19]. Dostupné z: <https://www.ecotourism.org/ties-overview.aspx?articleid=10&zoneid=3>
- TRÁVNÍČEK, Jan. Landscape and Heritage: Selected Chapters. Brno: College of Business and Hotel Management. 68 s. V tisku

UNEP. (2000). What is Ecotourism? [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFiguresaboutTourism/Definitions/tabid/78773/Default.aspx>

WOOD, Megan. UNEP [online]. 2002[cit. 2014-11-3]. ISBN92-807-2064-3. Dostupné z: <http://tourisminsights.info/ONLINEPUB/ECOTOURISM/ECOTOURISM%20PDFS/ecotourism1.pdf>

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV

Graf 1: Návštevnosť Slovenského raja v rokoch 2010-2014.....	37
Tabuľka 1: Porovnanie vybraných 15 definícií ekoturizmu	18
Tabuľka 2: Klasifikácia ekoturistov	25
Tabuľka 3: Zostavená matica hotelov v Slovenskom raji.....	44
Tabuľka 4: Ceny úsporných LED žiaroviek	48
Tabuľka 5: Ceny úspornej hlavice	48
Tabuľka 6: Ceny perlátorov do umývadlových batérií.....	48
Tabuľka 7: Ceny bezdotykového dávkovača mydla.....	49
Tabuľka 8: Ceny dávkovača utierok.....	49
Tabuľka 9: Ceny košov na triedený odpad	49
Tabuľka 10: Ceny školenia	49
Tabuľka 11: Spotreba energie a úspora elektrickej energie.....	50
Tabuľka 12: Spotreba vody a úspora vody za hlavice na sprchu	50
Tabuľka 13: Spotreba vody a úspora vody pri perlátore	51
Obrázok 1: Mapa pozície Národného parku Slovenský raj	58
Obrázok 2: Roklina Suchá Belá.....	58
Obrázok 3: Tomášovský výhľad.....	59
Obrázok 4: Prielom Hornádu.....	59
Obrázok 5: Dobšinská ľadová jaskyňa	60

ZOZNAM SKRATIEK

CR	cestovný ruch
ČOV	čistiareň odpadových vôd
CHKO	Chránená krajinná oblasť
IUCN	World Conservation Union
NGO	Non-governmental Organization
NP	Národný park
NPSR	Národný park Slovenský raj
SNV	Spišská Nová Ves
s.r.o	spoločnosť s ručením obmedzeným
TIES	The International Ecotourism Society
ŽP	životné prostredie

PRÍLOHY

Príloha č. 1: Obrázok 1

Obrázok 1: Mapa pozície Národného parku Slovenský raj

Zdroj: Slovenský raj: Mapy [online]. 2002 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z:

<http://www.slovenskyraj.sk/mapy/mapy.html>

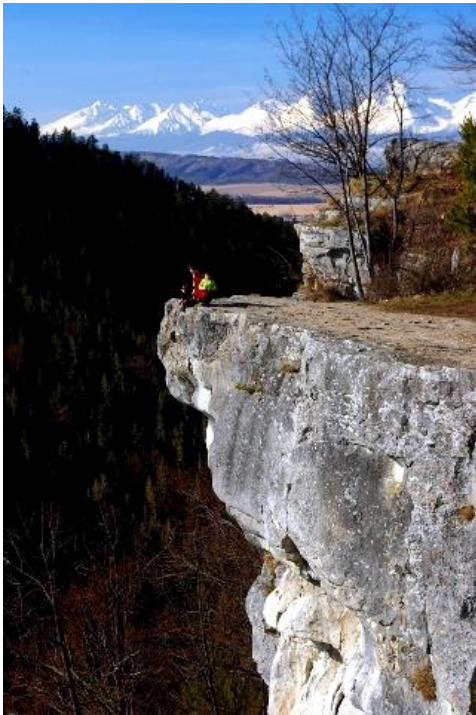
Príloha č. 2: Obrázok 2

Obrázok 2: Roklina Suchá Belá

Zdroj: Národný park Slovenský raj: Suchá Belá [online]. 2000 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.krizom-krazom.sk/sk/narodny-park/2/Narodny-park-Slovensky-raj/#galéria>

Príloha č. 3: Obrázok 3

Obrázok 3: Tomášovský výhľad

Zdroj: Ubytovanie Slovenský raj: Tomášovský výhľad [online]. 2000 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.ubytovanieslovenskyraj.sk/slovensky-raj/tomasovsky-vyhľad.jpg>

Príloha č.4: Obrázok 5

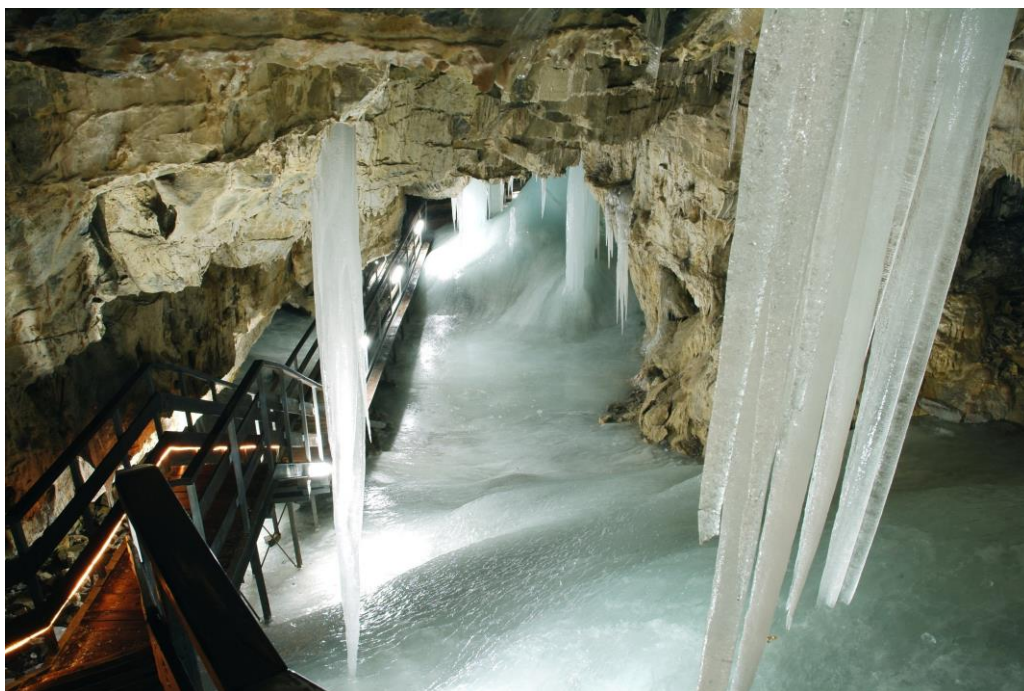

Obrázok 4: Prielom Hornádu

Zdroj: Panoramio: Prielom Hornádu [online]. 2000 [cit. 2015-04-03].

Dostupné z: <http://www.panoramio.com/photo/68117017>

Príloha č. 5: Obrázok 5

Obrázok 5: Dobšinská ľadová jaskyňa

Zdroj: Pamiatky Slovenska: Dobšinská ľadová jaskyňa [online]. 2003 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <https://pamiatkyslovenska.wordpress.com/category/jaskyne/page/2/>